

SMI
STOCKHOLMS
MUSIKPEDAGOGISKA
INSTITUT

Saxofonelevens musiklyssnande, en underskattad skatt?

En studie om metoder för att infoga och stimulera musiklyssnande i saxofonundervisning

Examensarbete
Musikpedagogexamen
Vårterminen 2023
Poäng 15 hp
Författare: Goedele Isabelle Verburgh
Handledare: Susanna Leijonhufvud
Examinator: Johan Nyberg

ABSTRAKT

Titel Saxofonelevens musiklyssnande, en underskattad skatt? - En studie om metoder för att stimulera musiklyssnande under saxofonundervisning med avsikt att bidra till vuxna elevers saxofonspel och inläring av musikteoretiska begrepp

Engelsk titel The saxophone student's music listening, a hidden treasure? - A study on methods to stimulate music listening during saxophone lessons with the purpose to contribute to the saxophone playing of adult pupils and to the learning of music theoretical terms

Uppsatsen berör saxofonelevens musiklyssnande och hur saxofonlärare kan stimulera det i undervisning. Syftet med studien är att undersöka vikten av musiklyssnande för att gynna saxofonspelandet utifrån tidigare forskning, samt undersöka vilka metoder kan vara användbara för att stimulera saxofonelevens musiklyssnande och att koppla det till tekniska färdigheter på saxofonen. Med musiklyssnande menas själva aktiviteten av att lyssna på musik. För att besvara dessa forskningsfrågor utfördes först en litteraturstudie om musiklyssnande, både kopplad till undervisning och okopplad. Sedan utfördes en aktionsforskning, vilket betyder att läraren utforskar sin egen undervisning och utför konstruktiva anpassningar med syfte att öka sin kompetens i saxofonundervisning med ett större fokus på musiklyssnande, både ur en icke-pedagogisk och pedagogisk vinkel. Studien utfördes utifrån ett sociokulturellt perspektiv, vilket betyder att lärandet sker genom interpersonell interaktion. Materialet som användes i saxofonundervisningarna skapades av skribenten i ämnet Metodikarbete på Stockholms musikpedagogiska institut (SMI). Resultat visar att de nya verktygen för musiklyssnande använda under saxofonundervisningstillfällena är gynnsamma för elevernas utveckling i musiklyssnande och i deras saxofonspel, samt att det bidrar till en ökad kreativitet vilket är grundläggande i all form av lärande. Dessutom visade det sig att elevernas engagemang och inflytande på lektionen ökade, vilket leder till en djupare inläring. Studien öppnar möjligen dörrar till vidare forskning inom musiklyssnande, där den exempelvis kan studeras i samband med improvisation, eller med en annan målgrupp. En annan vidare studie kan grundas i de nya forskningarna som genomfördes i fältet om musikutförande och hur det kan tillämpas i musikundervisning.

Nyckelord musiklyssnande, saxofon, aktionsforskning, metodik, blåsinstrument, gehörsundervisning

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Syfte och frågeställningar	5
2. Bakgrund	6
2.1 Musiklyssnande i en icke-pedagogisk kontext	6
2.1.1 Varför lyssnar vi på musik?	6
2.1.2 Ålder och musiklyssnande	6
2.1.3 Källor till musiklyssnande	7
2.2 Musiklyssnande ur ett musikpedagogiskt perspektiv	8
2.2.1 Gehörsundervisning	8
2.2.2 Vikten med musiklyssnande i musikundervisning	9
2.2.3 Utmaningar för musiklyssnande i musikundervisning	9
2.3 Saxofonen och musiklyssnande i läromedel	10
2.3.1 Saxofonmetodböcker på avancerat nivå	11
2.3.2 Saxofonböcker på nybörjarnivå	11
3. Teori	13
3.1 Sociokulturellt perspektiv	13
4. Metod	14
4.1 Aktionsforskning: teori	14
4.2 Aktionsforskning i denna studie: design	16
4.3 Metodikarbete för saxofon	17
4.3.1 Metodikarbete: definition	17
4.3.2 Lektionsmaterial: metodikarbete	17
4.4 Studiens deltagare och forskningsetik	18
4.5 Metoder för insamling av empiri	19
4.5.1 Loggbok	19
4.5.2 Deltagande observation	20
4.5.3 Enkät - samtal	20
4.6 Metod för analys av det empiriska materialet	21
5. Resultat	22
5.1 Elevernas deltagande och interaktion	22
5.1.1 Samtal som verktyg för deltagande vid musiklyssnande och interaktion	22
5.1.2 Enkät som verktyg för utvecklingen av metodik för musiklyssnande under saxofonundervisning	23
5.2 Kreativa lärprocesser	24
5.3 Den auditiva och musikaliska utvecklingen	25
5.3.2 Musikteoretisk utveckling	26
5.4 Pedagogiska verktyg för musiklyssnande	27

5.4.1 Tryckt material	27
5.4.2 Klingande material	28
6. Diskussion	30
6.1 Resultatdiskussion	30
6.2 Metoddiskussion	31
6.3 Musikpedagogiska implikationer	32
6.4 Vidare forskning	32
7. Referenser	34
8. Appendix	37
9. Bilagor	41
Bilaga 1: Ackordövning på My Funny Valentine för Eb saxofon	41
Bilaga 2: Utdrag ur metodikarbete för låten Cantaloupe Island	42
Bilaga 3: Utdrag ur metodikarbete för låten Cantaloupe Island	43
Bilaga 4: Utdrag ur Loggboken: enkätsvar för My Funny Valentine	44
Bilaga 5: Ämnesdidaktik: kursmål enligt SMI:s kursplan	45
Bilaga 6: Exempel på mejl som skickades till elev	46
Bilaga 7: Exempel på mejl som skickades till saxofonlärarkollega	47
Bilaga 8: Exempel på mejl som skickades till metodiklärare	48

1. Inledning

Under min studietid vid Stockholms Musikpedagogiska Institut, där jag utbildat mig till musikpedagog med träblåsprofil, har min musikaliska förståelse och erfarenhet vidgats. Jag har mött musiker från olika kulturer, utforskat olika genrer och studerat flera musikrelaterade discipliner, såsom komposition, musikhistoria och ljudteknik. Denna bredare insikt fick mig att reflektera över min egen musikaliska bakgrund och framtida inriktning, både som musiker och pedagog.

Jag insåg att många av de skickliga musiker jag mötte var väl förtrogna med afroamerikansk musik och folkmusik, och att de generellt var mer bekväma med gehörsbaserat spel än notläsning. Som saxofonist med en klassisk bakgrund och erfarenhet främst inom orkestermusik, där notläsning dominerar, kände jag ett behov av att utveckla min förmåga att spela och undervisa på gehör. Jag insåg även att en starkare betoning på *musiklyssnande*¹ kunde vara avgörande för detta.

Som blivande musikpedagog såg jag det som min uppgift att undersöka och utveckla metoder för gehörsundervisning. Detta intresse bottenade bland annat i mina erfarenheter som språklärare, där jag sett hur språkinläring gynnas när klassrummet speglar den yttre världen. Elever lär sig mer genom interaktion och genom att härma språk efter gehör – en princip som också borde vara central inom musikundervisning enligt mig.

Musiklyssnandets roll kan vara särskilt relevant för pedagoger inom blåsinstrument. Bland mina studiekamrater märkte jag att de med bakgrund i afroamerikansk musik och folkmusik oftast inte var blåsmusiker, medan de som spelade träblåsinstrument oftare hade en klassisk utbildning. Detta stärkte min övertygelse om vikten av att integrera musiklyssnande i saxofonundervisningen, inte bara för att utveckla gehörsinläring utan också för att inspirera blåsmusiker att utforska bredare musikaliska sammanhang.

En annan aspekt som väckte min nyfikenhet var blåsinstrumentens närvaro i populärmusik. När jag den 28 februari 2023 undersökte den svenska topplistan *Topplistan Sverige 100*, noterade jag att ingen saxofonist fanns representerad. I stället använde flera låtar² elektroniskt genererade *blåsriffkomp*³. Detta fick mig att reflektera över hur unga musikelever kommer i kontakt med blåsmusik och vilken påverkan det har på deras intresse för blåsinstrument.

¹ Denna uppsats innehåller en mängd teoretiska begrepp som ingår i appendixen i kapitel 8. Orden är kursivt tryckta i uppsatsens text.

² Plats 17: *Made you look* - Meghan Trainor har en elektronisk blåsriffkomp

Plats 69: *Cuff it* - Beyonce har en elektronisk blåsriffkomp

Plats: 78 - *El Merengue* - Marshmello och Manuel Turizo har en elektronisk blåsriffkomp

Jag vill för övrigt tydliggöra att jag inte förnekar dessa artisternas professionalitet och musikalitet.

³ Denna uppsats innehåller en mängd teoretiska begrepp som ingår i appendixen i kapitel 8. Orden är kursivt tryckta i uppsatsens text.

Även om detta är en aktuell diskussion bland blåsinstrumentpedagoger, ligger den utanför ramen för denna studie.

1.1 Syfte och frågeställningar

Denna studie syftar till att analysera de processer som uppstår vid utveckling och implementering av musiklyssnande i saxofonundervisning för vuxna elever. Fokus ligger på att undersöka hur musiklyssnande påverkar elevernas inläring av saxofonspel och deras förståelse av musikteoretiska begrepp samt att identifiera de mest effektiva pedagogiska metoderna för att integrera musiklyssnande i undervisningen.

Utifrån detta behandlar studien följande frågeställningar:

- Vilka processer uppstår vid utveckling och implementering av musiklyssnande i saxofonundervisning för vuxna?
- Hur påverkar musiklyssnande inläringen av saxofonspel samt förståelsen och tillämpningen av musikteoretiska begrepp hos vuxna saxofonelever?

2. Bakgrund

För att öka förståelsen av begreppet *musiklyssnande*⁴ presenteras här en översikt av tidigare forskning om musiklyssnande både utanför och inom en pedagogisk kontext.

2.1 Musiklyssnande i en icke-pedagogisk kontext

I det här avsnittet beskrivs musiklyssnande ur ett perspektiv utanför den pedagogiska kontexten. Frågor om varför vi lyssnar på musik, kopplingen mellan ålder och musiklyssnande samt källor till musiklyssnande behandlas.

2.1.1 Varför lyssnar vi på musik?

*Musiklyssnande*⁵ fyller en rad olika funktioner, såsom att slappna av, utföra rutinarbete, reglera humöret, uppleva skönhet och få andliga eller religiösa upplevelser (Gabrielsson, 2020). Musik uppskattas således inte enbart för sina estetiska egenskaper utan även för sina funktionella egenskaper. Ett exempel är företaget *Muzak*, som började skapa musik för kommersiella ändamål – ofta benämnd *hissmusik* i folkmun (Gabrielsson, 2020). Musik används även av hälsoskäl, exempelvis inom *musikterapi*, som syftar till att "optimera livskvalitet och förbättra fysiska, sociala, kommunikativa, emotionella, intellektuella och andliga aspekter av hälsa och välbefinnande" (WMFT, 2022).

Vidare skiljer man mellan *aktiv och passiv musiklyssning* (Gabrielsson, 2020). Vid aktiv lyssning riktas full uppmärksamhet mot musiken, medan passiv lyssning innebär att musiken fungerar som ett komplement till en samtidig aktivitet (Gabrielsson, 2020). Lilliestam (2005) problematiserar dock dessa begrepp, eftersom aktiv lyssning ofta associeras med högkvalitativ musik och passiv lyssning med lågkvalitativ musik. Denna subjektiva uppfattning kan vara problematisk för musklärare. Lilliestam menar att det *mobila musiklyssnandet* har förändrat vår relation till musik, vilket i sin tur kan påverka hur vi värderar den (Lilliestam, 2005).

2.1.2 Ålder och musiklyssnande

Musik och *musiklyssnande* spelar en viktig roll i människans utveckling och uppvisar vissa mönster beroende på ålder.

För spädbarn är musik, ofta i form av sång, en viktig del av kommunikationen med omgivningen och röstutvecklingen (Bjørkvold, 2005). Till exempel rekommenderas föräldrar att sjunga för sina spädbarn för att stimulera deras allmänna utveckling. Under barnets vidare utveckling kopplas musik till personlig, social och

⁴ Handlingen att lyssna på musik. Denna uppsats innehåller teoretiska begrepp som konsulteras i appendixen i kapitel 8. Orden är kursivt tryckta i uppsatsens text.

⁵ Denna uppsats innehåller teoretiska begrepp som konsulteras i appendixen i kapitel 8. Orden är kursivt tryckta i uppsatsens text.

kommunikativ utveckling, ofta genom lek (Bjørkvold, 2005). *Spontansång*, som kombinerar sång, kroppsrörelse och tal, är vanlig i denna ålder och fyller funktioner såsom att erövra ny kunskap, öka självkänedom, kommunicera och skapa kontakt. Spontansång har även en terapeutisk påverkan och kan delas in i amorf sång, formler och färdigsång. Endast 20 % av färdigsång har sitt ursprung i media; resten kommer från barnets direkta omvärld (Bjørkvold, 2005).

Under tonåren urskiljer Bergman (2009) olika *lyssnarmodi*, det vill säga "olika sätt att lyssna på" musik. Tonåringars musiklyssnande sker ofta parallellt med andra aktiviteter (*parallellaktivitet*), såsom att städa rummet, umgås med vänner eller göra läxor. Musik används också för att hantera känslor som är typiska för puberteten. Valet av musik kan baseras på låttexten eller på musikens kvalitativa egenskaper, såsom tempo, dynamik och karaktär. Att lyssna på livemusik tillsammans med vänner, förbereda sig inför konserter och diskutera upplevelser efteråt är också viktiga aspekter av tonåringars musiklyssnande. I denna ålder kan möten med ny, okänd musik ge starka musikupplevelser (Gabrielsson, 2008).

Hjärnan är färdigutvecklad vid 24 års ålder, vilket innebär att den kognitiva förmågan sannolikt spelar en större roll i vuxnas musiklyssnande. Enligt Gabrielsson (2020) påverkas musikpreferenser av flera faktorer, bland annat kön, ålder och personlighetsdrag. Även tidpunkt, social kontext och ljudåtergivningens kvalitet har betydelse. Att känna igen musik påverkar hur den värderas, eftersom lyssnaren placerar musiken i en viss kontext och associerar den med minnen och känslor. Erfarna lyssnare och musikutövare kan dessutom analysera musikens form, uttryck och genre (Gabrielsson, 2020). Musikens emotionella påverkan är också betydelsefull; starka musikupplevelser kan förändra en individs syn på världen och framkalla fysiska reaktioner såsom rysningar, känslan av att förlora kontakten med omvärlden och en upplevelse av sammansmältning med musiken (Gabrielsson, 2020). Nästa avsnitt behandlar de medier och källor genom vilka musik lyssnas på.

2.1.3 Källor till musiklyssnande

En primär källa till musiklyssnande är liveföreställningar. Analoga musikmedier inkluderar LP-skivor och kassetband, även om den senare tekniken har minskat kraftigt i användning i västvärlden. Digitala format, såsom CD-skivor, MP3, WAV och MIDI, kan användas offline. Idag sker musiklyssnande och *musicking* dock allt oftare via sociala medier och streamingtjänster (Leijonhufvud, 2018). Enligt Statens medieråd (2021) använder mer än hälften av tonåringar mellan 13 och 16 år främst *Snapchat*, *Instagram* och *TikTok* för att utöva *musicking* – en term som innefattar alla former av musikaliskt engagemang. Dessa plattformar utgör därför en betydande källa till musikupplevelser. Tonåringars musikval påverkas ofta av sociala förväntningar, särskilt i samband med hjärnans utveckling av prefrontala cortexen. Därför är sociala medier en viktig faktor i tonåringars musiklyssnande.

Enligt en studie från Streamat.se (u.å.) använder över 60 % av svenskar streamingtjänster för att lyssna på musik. Den största användargruppen utgörs av

90-talister, där 93 % lyssnar på strömmad musik (Streamat.se, u.å.). Tillgängligheten till musik har ökat markant med streamingtjänster som *Spotify* och *SoundCloud*, jämfört med tiden före internet då fysisk media som CD-skivor, kassetband, LP-skivor och livekonserter var dominerande. Denna utveckling väcker frågor om hur musikpedagoger kan integrera elevernas förändrade musiklyssnande i undervisningen, vilket behandlas i nästa avsnitt.

2.2 Musiklyssnande ur ett musikpedagogiskt perspektiv

Detta avsnitt inleds med en genomgång av gehörsundervisning, där musiklyssnande spelar en central roll. Därefter beskrivs musiklyssnandets betydelse inom musikundervisning utifrån tidigare forskning. Slutligen diskuteras identifierade utmaningar kopplade till musiklyssnande i undervisningssammanhang.

2.2.1 Gehörsundervisning

En metod för att lära sig musik är genom gehörsbaserad undervisning, en praxis med rötter i folkmusiktraditioner (Hanken & Johansen, 2021). Gehörsundervisning bygger på att eleven lär sig spela eller sjunga genom att lyssna på en instruktör och interagera muntligt, till skillnad från den traditionella västerländska musikundervisningen, där notläsning vanligtvis utgör grunden för inläring.

Gehörsbaserad inläring är även central inom populärmusik. En metod som har studerats av Green (Hanken & Johansen, 2021) kallas för *listening and copying*, där musikutövaren lyssnar på en låt och försöker efterlikna dess melodi, ackord, rytm och andra musikaliska element. Här spelar *inre lyssnande* en viktig roll, det vill säga förmågan att föreställa sig hur musiken ska låta innan den spelas. Det inre lyssnandet kan utvecklas både genom notläsning och genom att lyssna på musik, vilket underlättar både musikalisk förståelse och utförande (McPherson, 2016).

Under senare år har digitala resurser, såsom videolektioner och tutorials, blivit allt vanligare i musikundervisning. Dessa metoder präglas ofta av envägskommunikation, där informationen överförs från lärare till elev utan interaktiv återkoppling (Hanken & Johansen, 2021).

En välkänd gehörsbaserad metod är *Suzukimetoden*, utvecklad av Shinichi Suzuki. Metoden bygger på principen att barn kan lära sig musik på samma sätt som de lär sig sitt modersmål, genom att lyssna och imitera. Suzuki utgår från att alla människor har en medfödd musikalisk potential och att omgivningen spelar en avgörande roll för den musikaliska utvecklingen (Hanken & Johansen, 2021). Metoden har fått global spridning och används i många länder. På den officiella internationella Suzuki-webbplatsen (internationalsuzuki.org) erbjuds dock undervisning i klarinett och tvärflöjt, men inte i saxofon (International Suzuki Association, u.å.).

Nästa avsnitt behandlar frågan om varför musiklyssnande är en central komponent i musikundervisning.

2.2.2 Vikten med musiklyssnande i musikundervisning

En första anledning till vikten med musiklyssnande i musikundervisning kan kopplas till begreppet *lyssningsvirtuositet*. Raymond MacDonald (2022) förklarar att avancerade färdigheter i hur en individ lyssnar är starkt korrelerade med musikalisk virtuositet. Detta innebär att musikelever, genom att aktivt lyssna på musik, kan utveckla en mer effektiv och kvalitativ praxis inom musikinläring och *improvisation* (ibid.). Här syftar MacDonald på *deep listening*, där musiklyssnandet kännetecknas av ett känsligt, reflektivt och detaljerat lyssnande.

Ett annat argument är att det i kommersiell musik blivit vanligt att ersätta instrument med digitala alternativ. Detta gäller även för saxofonen. I studiens inledning nämns hur det förekommer noll saxofoner i *Spotify's Topplistan Sverige 100* (sverigetopplistan.se, 2023). Under 1980-talet var däremot saxofonen ett framträdande instrument inom populärmusik, särskilt i USA, efter *Baker Street*-fenomenet, vilket Ingham och Helliwell beskriver i *The Cambridge Companion of the Saxophone* (Ingham, 1998). Rockballaden *Baker Street*, skriven av Gerry Rafferty och känd för sitt kraftfulla saxofonsolo, bidrog till instrumentets ökade popularitet. Författarna beskriver att saxofonen blev det mest populära instrumentet bland ungdomar under 1980-talet och kopplar detta till massmediernas inflytande.

Theodor W. Adorno har utforskat utvecklingen inom massmedias musik och intog en kritisk hållning till denna. Han betraktas som en pionjär inom forskning om musiklyssnande (Adorno & Leppert, 2002). Adorno, född 1903 i Frankfurt, var en tysk filosof, sociolog och musikolog, känd för sina bidrag till den *kritiska teorin* – en tankeskola som strävar efter att analysera och ifrågasätta samhällsstrukturer för att möjliggöra social förändring. Hans forskning täcker ett brett spektrum av ämnen, men några av hans mest betydelsefulla bidrag rör kritik av masskulturen, kulturindustrin och medias roll i samhället.

Adorno skrev även omfattande om musik och menade att den inte enbart är en form av underhållning eller en spegling av sociala förhållanden, utan att den har potential att utmana och transformera samhället. Enligt honom förlorar inspelad musik – särskilt den som produceras för massmarknaden – ofta en del av sin konstnärliga integritet, eftersom den redigeras och anpassas för att passa en kommersiell form. Denna process kan, enligt Adorno, leda till en standardisering av musiken, vilket riskerar att utarma dess konstnärliga och estetiska värde. Sådana ställningstaganden kring musikstilar är en av de utmaningar som musklärare behöver förhålla sig till.

2.2.3 Utmaningar för musiklyssnande i musikundervisning

En vanlig pedagogisk fråga för musiklyssnande handlar om valet av musikstycken som eleven ska lyssna på och spela. Här finns olika synsätt baserade på etablerade

västerländska musikpedagogiska utgångspunkter och metoder. I Suzukimetoden är *repertoaren* fastlagd, medan den i Jacques-Dalcroze-metoden är helt fri, då *rytmiken* utgör den pedagogiska utgångspunkten. Suzuki använder västerländsk konstmusik, Kodály baserar sig på folkmusik, Paynter föredrar samtidsmusik, och Green betonar vikten av att musicera utifrån elevens egna musikpreferenser för att i ett senare skede introducera ny musik från den traditionella västerländska klassiska repertoaren (Hanken & Johansen, 2021).

I och med dagens globalisering är olika musikstilar mer kända och lättillgängliga tack vare internet. Karlsen (2014) understryker vikten av att representera diversitet i musikundervisning. Även i den Statliga Offentliga Utredningen (SOU, 2016:69) beskrivs hur genrer, både nu och i framtiden, kommer att blandas i den globaliserade världen och hur musklärare behöver förhålla sig till denna utveckling:

Globaliseringen och den successivt ökande mångkulturen i vårt samhälle har skapat ett gynnsamt klimat för att kulturella gränsöverskridanden och hybrider ska uppstå. [...] Dessa förändringar kommer kulturskolan att behöva förhålla sig till eftersom barn och unga är mycket trendkänsliga och ofta de första att fånga upp en ny yttring. [...] Redan befintliga kulturformer, genrer och stilar kommer med all sannolikhet att finnas kvar och nya kommer kontinuerligt att uppstå. Ett allt mer nischat kulturliv där grupperingar samlas kring ett speciellt kulturuttryck kommer sannolikt att samexistera med individuella kulturintressen med inspiration från en mainstreamkultur och smalare kulturformer (SOU 2016:69).

En viktig utmaning i *musikundervisning* består därför i att inkludera musik vars musikaliska konventioner kan upplevas som främmande, samt att ge elever möjlighet att ta till sig musik med konnotationer som kan kännas obekanta (Varkøy & Söderman, 2014).

Dessa strategier ses som nödvändiga för att förhindra att elever värderar vissa typer av musik enbart utifrån icke-musikaliska faktorer såsom genus, status, etnisk eller politisk bakgrund. Strategin består här i att ge elever verktyg för att analysera musikens interna struktur, exempelvis taktart, rytm, instrumentation och klang. Lärares val av musikrepertoar blir därmed en avgörande faktor.

2.3 Saxofonen och musiklyssnande i läromedel

År 1846 patenterade Adolphe Sax den första modellen av saxofonen, med syftet att skapa ett blåsinstrument som kunde återge en ton som efterliknade både ett träblåsinstrument och ett brassinstrument (Teal, 1994). Denna rubrik fördjupar sig i hur musiklyssnande behandlas i ett urval av saxofonmetodböcker.

2.3.1 Saxofonmetodböcker på avancerat nivå

Här presenteras två saxofonböcker som är klassiska handböcker för saxofonstudenter på avancerat nivå.

Larry Teal (1994) har skrivit en guide om tekniska aspekter av *saxofonspel*, *The Art of Saxophone Playing*, som betraktas som en referens för blivande professionella saxofonister och saxofonlärare. I avsnittet om saxofonens klang anser Teal att saxofonelever bör lyssna både på saxofonister och andra instrumentalister för att utveckla en välklingande ton. Han nämner exempelvis *Bach Cello Sonatas* med Pablo Casals och betonar vikten av att analysera brass- och träblåssektioner i en orkester genom riktat lyssnande, det vill säga en fokuserad uppmärksamhet på specifika musikaliska drag. Dock saknas metodiska verktyg för hur denna lyssning ska genomföras. I sin guide bifogar Teal klassiska verk avsedda för träning av olika tekniska färdigheter såsom *artikulation*, motorik och andning, men han framhåller inte vikten av att lyssna på dessa verk.

I *The Cambridge Companion to the Saxophone* beskriver Kyle Horch (1998) hur saxofonundervisning omfattar ett brett spektrum av musikstilar, varierande gruppstorlekar och olika tekniska övningar. Musiklyssnande utgör dock ingen tydlig del av hans metodik. Han framhåller att en av lärarens roller är att fungera som demonstratör, det vill säga att spela upp musik på saxofon, där lyssning ingår. Vidare betonas vikten av att eleven spelar tillsammans med andra, exempelvis i kammarmusikensembler eller orkestrar. Däremot framgår det inte att lyssnande utgör en central del av saxofonmetodik, och inga konkreta verktyg för att träna lyssningsförmåga presenteras (Ingham, 1998).

2.3.2 Saxofonböcker på nybörjarnivå

Här presenteras två nybörjarböcker som lägger särskild vikt vid musiklyssnande och därför fungerar som inspirationskällor för att stimulera lyssning i saxofonundervisning.

I *Saxofonboken* av Kristin Uglar och Jonas Knutsson (2021) ingår ljudfiler och korta instruktionsfilmer tillgängliga via *QR-koder*. Boken innehåller följande instruktion till eleven: "Det är viktigt att du lyssnar på olika sorters musik med saxofon i för att själv kunna spela bra. Ungefär som när du lär dig ett språk" (Knutsson & Uglar, 2021). Denna tankegång anknyter till Suzukis gehörsbaserade metodik. Boken innehåller nybörjarlåtar med korta instruktioner för inläring, och ibland uppmuntras eleven att lyssna: "Lyssna och var noggrann så alla toner låter lika fint och starkt." Utöver noterade låtar innehåller boken även låtar som enbart kan läras in på gehör, tillgängliga via en *QR-kod* som leder till *SoundCloud*. Här stimuleras lyssningsförmågan ytterligare genom uppmaningar som: "Lyssna på låtens *beat/puls*.", "Lyssna på melodins rytm. Är det långa eller korta toner?" och "Lyssna på melodin. Går den uppåt eller neråt?". Vidare finns *improvisationsövningar* där lyssning betonas: "Börja med att lyssna. Hur låter *kompet*? Hur låter *grundtonen*?"

Hören, Lezen, Spelen, Altsaxofon (Höra, läsa, spela, altsaxofon på svenska) är

en nederländsk lärobok skapad av Jaap Kastelein och Michiel Oldenkamp (2017), som erbjuder olika metoder för att integrera musiklyssnande i saxofonundervisning. Vid inläringen av en ny låt uppmuntras eleven att först lyssna minst två gånger innan övning påbörjas utan att omedelbart spela med bakgrunden. Boken innehåller även en lyssningsfrågesport samt echo-övningar där eleven härmar en melodi med hjälp av förutbestämt *tonmaterial*. Dessutom ingår rytmiska övningar där eleven lär sig rytmer och metronomens funktion genom att klappa i takt med den.

Duetter i boken är konstruerade så att elev 1 lyssnar på elev 2 medan denne spelar, och vice versa. Vid vissa låtar får eleven reflektera över igenkänning av rytmiska mönster från tidigare låtar, vilket syftar till att stärka lyssnarkompetensen. Vidare finns övningar där eleven ska avgöra om en ton är högre eller lägre än den föregående samt uppgifter för att identifiera låtens taktart. En återkommande övning, "Var har jag hört detta tidigare?", syftar till att eleven genom lyssning identifierar *fraseringar* i en låt, då fraseringsstecken medvetet har tagits bort. Eleven ska lyssna noggrant och avgöra var det är lämpligt att andas för att inleda en ny fras.

3. Teori

I detta kapitel belyses den teoretiska grundprincipen som studien utgår ifrån, nämligen det sociokulturella perspektivet.

3.1 Sociokulturellt perspektiv

Lev Vygotskij var en framstående rysk psykolog och utbildningsteoretiker som utvecklade den sociokulturella teorin om lärande. Denna teori betonar vikten av sociala interaktioner och kulturella sammanhang för att forma individens lärande och utveckling (Kozulin, 2003).

Vygotskij menade att lärande inte är en isolerad individuell process, utan snarare en social process som sker genom interaktioner med andra. Han hävdade att individer kontinuerligt lär sig av sin sociala omgivning – genom människorna omkring dem, deras kulturella traditioner samt de verktyg och teknologier de använder (Kozulin, 2003).

Enligt Vygotskij är lärande och utveckling nära sammanlänkade och påverkas av det kulturella och sociala sammanhang där de förekommer. Han ansåg att barns utveckling formas av de kulturella verktyg och praktiker de möter i sin omgivning. Exempelvis är det troligt att ett barn som växer upp i en kultur som värdesätter läskunnighet och utbildning utvecklar starkare läs- och skrivfärdigheter än ett barn i en kultur där dessa färdigheter ges mindre vikt (Kozulin, 2003).

Ett centralt begrepp i Vygotskijs sociokulturella teori är den *proximala utvecklingszonen*⁶. Detta begrepp syftar på skillnaden mellan vad en individ kan åstadkomma på egen hand och vad denne kan uppnå med stöd från en mer erfaren person. Vygotskij hävdade att lärande sker mest effektivt inom denna zon, där elever utmanas att gå utanför sin nuvarande kunskapsnivå, men inte så långt att de känner frustration och ger upp (Vygotskij, 1995).

En annan viktig aspekt av Vygotskijs teori är språkets roll i lärande och utveckling. Han betonade att språket är avgörande för hur individer tänker och lär sig. Barn lär sig att använda språket som ett verktyg för kommunikation, och genom denna process utvecklar de nya sätt att tänka och förstå världen omkring sig (Vygotskij, 1995).

Vidare ansåg Vygotskij att stimulans av barns fantasi är en viktig del av lärandet, då den utgör "grunden för varje kreativ aktivitet och möjliggör konstnärligt, vetenskapligt och tekniskt skapande" (Vygotskij, 1995). Han framhöll att fantasi i sin tur bygger på tidigare erfarenheter och är därför "avhängig av rikedom och mångfalden i människans tidigare erfarenheter." Därmed har vuxna generellt sett en mer utvecklad fantasi än barn.

⁶ Denna uppsats innehåller teoretiska begrepp som konsulteras i appendixen i kapitel 8. Orden är kursivt tryckta i uppsatsens text.

Sammantaget betonar Vygotskijs sociokulturella teori vikten av sociala interaktioner och kulturella sammanhang för lärande och utveckling. Hans idéer har haft stor inverkan på pedagogisk teori och praktik, särskilt inom språkutveckling, instruktionsdesign och kollaborativt lärande (Kozulin, 2003). I denna studie används Vygotskijs sociokulturella perspektiv som utgångspunkt för lärandet.

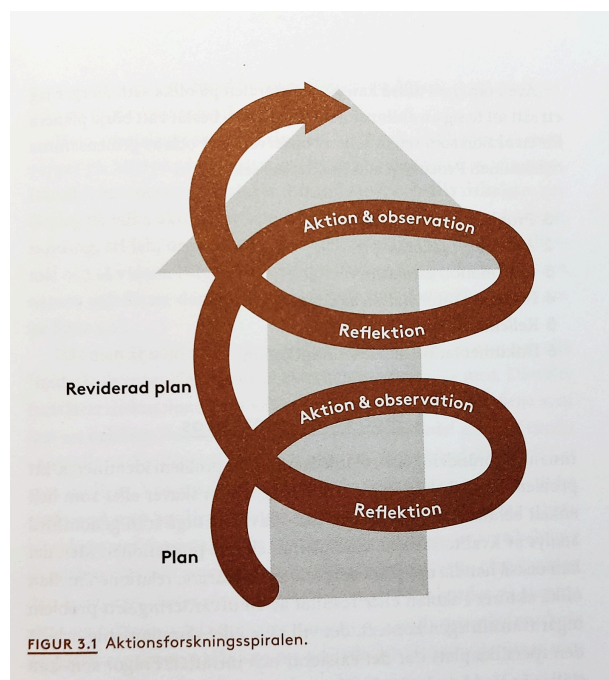
4. Metod

I detta kapitel beskrivs de metoder som använts i studien för att uppnå resultaten. Först presenteras aktionsforskning som metod, följt av en beskrivning av designen för aktionsforskningen i denna studie. Därefter diskuteras metodikarbete och dess funktion inom aktionsforskning. Avsnitten om forskningsetik och studiens deltagare följer därpå. Vidare förklaras hur insamlingen av empiri har genomförts, och slutligen belyses på vilket sätt det empiriska materialet har analyserats.

4.1 Aktionsforskning: teori

Studiens forskningsfrågor har besvarats genom aktionsforskning. I detta avsnitt introduceras aktionsforskningens betydelse och användning som metod, medan avsnitt 4.2 beskriver hur den har applicerats i denna studie.

*Aktionsforskning*⁷ används av lärare som vill förstå och förändra sin undervisningspraktik utifrån ett identifierat problem (Rönnerman, 2022). Begreppet aktionsforskning består av två delar: aktion, som syftar på en praktisk handling, och forskning, som innebär ett undersökande förhållningssätt. Syftet är att förändra praktiken genom reflektion, vilket illustreras av aktionsforskningsspiralen:

(Bildkälla: Rönnerman, 2022)

⁷ Denna uppsats innehåller teoretiska begrepp som konsulteras i appendixen i kapitel 8. Orden är kursivt tryckta i uppsatsens text.

En lärare som bedriver aktionsforskning ifrågasätter kontinuerligt sin undervisning och söker nya lösningar på uppkomna problem. Analysen kan därmed vara problematiserande och leda till en reviderad plan, vilket skapar en cyklisk process, som aktionsforskningsspiralen illustrerar (Rönnerman, 2022).

Spiralen symboliserar att aktionsforskning inte har ett definitivt slut, utan att förändringsprocessen kan pågå kontinuerligt. I praktiken innebär aktionsforskning att "lärare bland annat samlas för att diskutera och reflektera över undervisningen i det egna klassrummet. [...] En annan praktik i aktionsforskning är när en lärare genomför en aktion i det egna klassrummet för att exempelvis pröva ett nytt sätt att undervisa" (Rönnerman, 2022).

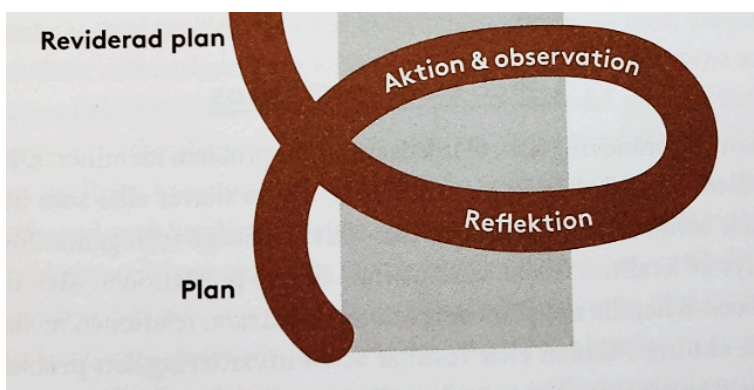
Processen inom aktionsforskning kan delas in i sex steg:

1. Identifiering av problem
2. Planering av aktion
3. Insamling av information
4. Analys av insamlad information
5. Reflektion
6. Dokumentation och kommunikation

I nästa avsnitt beskrivs hur aktionsforskningen har använts som metod i denna studie, tillsammans med andra tillämpade metoder.

4.2 Aktionsforskning i denna studie: design

I detta avsnitt beskrivs hur aktionsforskning har tillämpats i denna studie, samt studiens design.

Studien har följt strukturen enligt en cykel av aktionsforskning, vilken illustreras i bilden ovan. Planen har varit att genomföra fyra lektionstillfällen i saxofonundervisning

för en vuxengrupp, med fokus på *musiklyssnande*⁸ och pedagogiska verktyg där musiklyssning används för att stärka saxofonelevernas färdigheter i saxofonspel och deras förståelse av musikteoretiska begrepp.

Aktionen i denna studie har ägt rum under fyra lektionstillfällen vid en skola som erbjuder vuxenundervisning. Lektionsmaterialet har innehållit konkreta metoder där musiklyssnande fungerar som ett verktyg för att utveckla saxofontekniska färdigheter och underlätta inläringen av musikteoretiska begrepp. Reflektioner har dokumenterats i en loggbok, och utdrag ur denna finns som i Bilaga 4 samt i kapitel 5 om Resultat.

Aktionsforskningsprocessen har genomförts i sex steg, vilka presenteras nedan tillsammans med en beskrivning av hur respektive steg har hanterats i denna studie och var det behandlas i uppsatsen:

1. **Identifiering av problem:** Det finns ett behov av verktyg för att använda musiklyssnande i saxofonundervisning för vuxna i grupp. (Se Kapitel 1: Inledning.)
2. **Planering av aktion:** Metodikarbete med verktyg för musiklyssnande i saxofonundervisning har utformats med stöd av tidigare forskning och bakgrundsmaterial. (Se bilaga 1, 2, 3 : utdrag ur metodikarbetet.)
3. **Insamling av information:** Empiri har samlats in genom loggboksanteckningar under fyra lektionstillfällen, observationer av en handledare och en saxofonlärarkollega, samt samtal och en enkät med eleverna. (Se avsnitt 4.4 för information om studiens deltagare.)
4. **Analys av insamlad information:** Analysen har dokumenterats i loggboken. (Se exempel i bilaga 4.)
5. **Reflektion:** Reflektioner har dokumenterats löpande i loggboken.
6. **Dokumentation och kommunikation:** Skribenten, som även fungerar som pedagog i aktionsforskningen, sammanställer studien för att presentera och förmedla resultaten.

4.3 Metodikarbete för saxofon

Materialet som använts under lektionstillfällen i aktionsforskningen skapades av studiens skribent i samband med kursen Metodikarbete på Stockholms Musikpedagogiska Institut (SMI). Denna delkurs ingår i kursen *Ämnesdidaktik för instrument*⁹, som en delkurs av musikpedagogprogrammet på SMI.

I kommande avsnitt förklaras först vad ämnet Metodikarbete innebär enligt SMI:s kursplan. Sedan presenteras lektionsmaterial ur metodikarbetet som används i studiens aktionsforskning.

⁸ Denna uppsats innehåller en mängd teoretiska begrepp som ingår i appendixen i kapitel 8. Orden är kursivt tryckta i uppsatsens text.

⁹ Denna uppsats innehåller teoretiska begrepp som konsulteras i appendixen i kapitel 8. Orden är kursivt tryckta i uppsatsens text.

4.3.1 Metodikarbete: definition

I SMI:s kursplan beskrivs målen för ämnesdidaktik, där ett av de centrala målen är att studenten ska framställa, presentera och utvärdera ett självständigt metodikarbete (Stockholms Musikpedagogiska Institut, 2018). En detaljerad beskrivning av kursmålen återfinns i bilaga 5.

Metodikarbetet syftar till att studenten utvecklar pedagogiskt material baserat på kunskap om instrumentets metodik, vilket i denna studie gäller saxofonen. Enligt Svenska Akademiens ordbok (SAOB, 2023) definieras metodik som en "benämning på den del av didaktiken som behandlar metoderna för undervisning".

I kursplanen för metodikarbete beskrivs det som ett självständigt och fördjupande arbete inom ett område som studenten själv väljer, i samråd med en handledare (Stockholms Musikpedagogiska Institut, 2018). Inom ramen för denna studie ingår metodikarbetet i aktionsforskningen, där de pedagogiska verktygen som utvecklats används under de genomförda lektionstillfällena.

4.3.2 Lektionsmaterial: metodikarbete

Studiens material har utformats för att ge saxofonlärare verktyg att stimulera elevernas musiklyssnande genom *riktad lyssning* och gehörsspel under lektionerna. Materialet består av både lärarblad och elevblad och har använts under aktionsforskningens lektionsmoment. Två låtar från metodikarbetet valdes ut för denna studie: *My Funny Valentine* av Chet Baker och *Cantaloupe Island* av Herbie Hancock.

I bilaga 1 återfinns det lektionsmaterial som delades ut till eleverna och som användes av studiens saxofonlärare. Som en del av aktionsforskningsprocessen gjordes justeringar i efterhand, vilket innebär att materialet i bilagan representerar den första versionen av metodikarbetet.

Nedan beskrivs kort de pedagogiska strategierna för båda låtarna.

För *My Funny Valentine* var ett av målen att eleverna skulle förstå vilka toner som ingår i *septimackord*, vilka är vanliga i jazz. Genom att spela *grundton*, ters, kvint och septima i grupp fick eleverna en praktisk förståelse för ackordens struktur. Samtidigt spelade en saxofonist melodin ovanpå ackordet. Bilaga 1 innehåller elevblad där alla ackord är noterade. Övningen syftade också till att träna elevernas förmåga att ackompanjera, en central roll för saxofonister i en jazzensemble. För att lyckas krävdes att eleverna lyssnade aktivt på varandra och förstod sin egen funktion i samspelet.

En annan central aspekt var att utveckla elevernas *sociala virtuositet*, det vill säga färdigheter som ögonkontakt, icke-verbal kommunikation och att stödja andra musiker, vilket förbättrar samspelet i en ensemble. Begreppet myntades av sångerskan Maggie Nicols och syftar på det sociala samspelet vid *improvisation* (MacDonald, 2022). I metodikarbetet används denna virtuositet som en brygga mellan notläsning och improvisation. Övningen innefattade även arbete med musikaliska parametrar såsom dynamik, klang och *frasering*.

För *Cantaloupe Island* låg fokus på att eleverna skulle kunna spela de tre

ackorden i låten utan noter. Andra mål inkluderade att spela olika stämmor på gehör (basgång, pianoriff och melodi) samt att komponera en egen basgång utifrån ackordtoner. Eleverna fick även härma artikulation genom att lyssna och imitera, samt markera artikulationstecken i noterna.

Det sista momentet bestod i att eleverna spelade de olika stämmorna medan en av dem improviserade med utgångspunkt i den *pentatoniska skalan* eller ackordtonerna. Denna låt arbetades igenom på djupet, med flera olika moment. Jämfört med *My Funny Valentine* låg här ett större fokus på att lyssna på originalinspelningen av Herbie Hancock och imitera dess stilistiska element. Exempel på övningar för Cantaloupe Isalnd finn i bilagor 2 och 3.

4.4 Studiens deltagare och forskningsetik

Urvalet för studien baserades på ett bekvämlighetsurval, vilket innebär att "respondenterna består av de personer som finns tillgängliga för forskaren" (Patel & Davidsson, 2019). Studien genomfördes vid en skola för vuxenundervisning i Stockholm, där studiens pedagog och författare var verksam under forskningsperioden. Fyra vuxna saxofonelever på fortsättningsnivå deltog, både som elever och som respondenter i den enkätundersökning som genomfördes efter lektionstillfällena.

Jag deltog i studien i tre roller: lärare, observatör och forskare. Som lärare genomförde jag undervisningsmomenten och dokumenterade reflektioner i en loggbok. Som observatör analyserade jag inspelade videolektioner och antecknade mina observationer av saxofonundervisningen. Som forskare reflekterade jag över undervisningsprocessen och använde dessa insikter för att utveckla metodikmaterialet.

I enlighet med Rönnermans (2012) beskrivning av aktionsforskning involverades även två externa observatörer för att bidra med ytterligare perspektiv. Dessa observatörer, en saxofonlärarkollega och en metodiklärare, analyserade undervisningen och gav synpunkter på metodik, pedagogik och lektionsmaterial. Deras reflektioner dokumenterades i loggboken, vilket överensstämmer med aktionsforskningens betoning på kontinuerlig reflektion och utveckling genom samverkan.

Studien genomfördes i enlighet med Vetenskapsrådets (2017) forskningsetiska riktlinjer, vilka omfattar fyra huvudkrav:

1. Informationskravet – Informanterna fick skriftlig och muntlig information om studiens syfte och genomförande.
2. Samtyckeskravet – Elevernas samtycke till videoinspelning av lektionerna dokumenterades skriftligen via mejl.
3. Konfidentialitetskravet – Informanternas anonymitet säkerställdes genom att inga egennamn användes. Undantag gjordes för metodikläraren, som informerades om att hens anonymitet inte kunde garanteras då arbetsplatsen framgår i studien.

4. Nyttjandekravet – Informanterna informerades om att resultaten kommer att publiceras på Stockholms Musikpedagogiska Instituts webbplats och att insamlad data endast används för forskningsändamål.

De mejl som skickades till informanterna återfinns i bilagorna 6, 7 och 8.

4.5 Metoder för insamling av empiri

Insamlingen av empiriska data utgör underlaget för studiens resultatanalys. Här presenteras de tre metoder som använts för att samla in data: loggbok, deltagande observation samt enkät och samtal.

4.5.1 Loggbok

I loggboken dokumenterades löpande händelser och reflektioner under aktionsforskningen (Rönnerman, 2022). Forskaren samlade sina egna reflektioner som lärare efter varje lektionstillfälle, men även spontana insikter, exempelvis i samband med kollegiala samtal om musiklyssning, noterades. Loggboken uppdaterades under perioden januari–april 2023 men publiceras inte i denna studie. Däremot återfinns exempel på en loggbokssida i bilaga 4.

Varje reflektion daterades, och i kapitel 5 presenteras citat från loggboken som är relevanta för att exemplifiera studiens resultat.

4.5.2 Deltagande observation

I denna studie har forskaren observerat sina egna lektioner genom videoinspelningar. Dessutom har två externa observatörer, en metodiklärare och en saxofonlärare, analyserat och kommenterat videomaterialet. Observationerna dokumenterades i loggboken och utgjorde en viktig del av analysprocessen.

Lektionerna granskades genom videoinspelning och handledning av metodikläraren, som även reflekterade över undervisningen och dess resultat. Den reviderade undervisningsplanen, det vill säga de anpassningar som gjorts utifrån observationsresultaten, behandlas inte i denna studie. Däremot kan dessa insikter komma att bidra till vidareutveckling av metodikmaterialet.

4.5.3 Enkät - samtal

Enkäter användes för att samla in elevernas upplevelser och synpunkter om lektionerna samt deras lärandeprocesser (Rönnerman, 2022). Vid utformningen av enkäterna utgick

studien från principer som beskrivs av Bjørndal (2017):

- Respondenterna ska tolka och förstå begreppen i enkätfrågorna på samma sätt.
- Respondenterna ska få tillräcklig information om vad de förväntas uttala sig om.
- Respondenterna ska få tydliga instruktioner om hur de ska besvara frågorna, exempelvis vilken skala eller beskrivning som ska användas.

Syftet var att formulera tydliga och specifika frågor för att erhålla så exakta och tillförlitliga svar som möjligt. Eftersom studiens deltagare var fyra vuxna elever som deltog i en saxofonensemble på en musikskola valdes öppna svarsalternativ, vilket möjliggjorde mer nyanserade och detaljerade svar (Bjørndal, 2017).

Frågorna i enkäten, som avsåg lektionstillfällena med *My Funny Valentine* (Chet Bakers version) den 14 och 21 februari, var följande:

1. Har lyssningen på *My Funny Valentine* (Chet Bakers version) hjälpt dig att spela låten? Beskriv varför eller varför inte.
2. Har gruppsamtalet efter lyssningen hjälpt dig att spela låten? Beskriv varför eller varför inte.
3. Ackordövningen: Har spelandet av ackordövningen ökat din förståelse för ackords uppbyggnad och användning? Beskriv varför eller varför inte.
4. Ackordövningen: Har spelandet av ackordövningen hjälpt dig att lyssna in samspelet med de andra saxofonisterna?
5. Vad upplevde du som enkelt i övningen?
6. Vad upplevde du som utmanande i övningen?
7. Finns det något moment under lektionerna som du särskilt minns? Exempelvis en ny insikt, ett roligt moment eller ett nytt sätt att spela på – beskriv gärna.
8. Övriga tankar eller intryck om lektionsmomenten (frivilligt att besvara).

Deltagarnas svar publiceras inte i denna studie men har använts som underlag för reflektion inom ramen för aktionsforskningsprocessen.

Utöver enkäterna genomfördes även spontana samtal i slutet av vissa lektioner. Dessa samtal utgick vanligtvis från de frågor och reflektioner som uppkom i samband med undervisningen.

4.6 Metod för analys av det empiriska materialet

Det empiriska materialet i studien består av loggboken, deltagande observation, enkäter och samtal. Deltagande observation samt enkätsvar och samtal har dokumenterats i loggboken, som följer en kronologisk struktur indelad i tre perioder: brainstorming, metodikarbete och aktionsforskning. Den tredje perioden, aktionsforskningen, utgör den mest omfattande delen och innehåller empiriskt material från fyra lektionstillfällen.

Varje lektionstillfälle inkluderar ett planerat lektionsupplägg med pedagogiska mål, utdrag ur metodikarbetet samt reflektioner från pedagogen. Därtill innehåller materialet kommentarer från elever, baserade på enkätsvar, samt från en saxofonlärarkollega och en metodiklärare.

Den initiala analysen av det empiriska materialet inleddes med en genomläsning av texten för att skapa en översikt, varefter en mer riktad läsning genomfördes där informanternas svar och uttryck strukturerades utifrån studiens forskningsfrågor. Under denna fas kategoriserades materialet i fyra forskningsområden: musiklyssnande, musikteori, saxofonspel och Vygotskys sociokulturella perspektiv. Analysen utgick inledningsvis från ett deduktivt, konceptdrivet förhållningssätt där materialet sorterades utifrån befintliga teorier och forskningsfrågor, men samtidigt framträdde oförutsedda reflektioner och återkommande mönster i materialet, vilka inte enbart kunde förklaras genom de förutbestämda kategorierna. Dessa mönster hade empirisk tyngd och integrerades därför i analysen genom ett induktivt, datadrivet förhållningssätt, där nya teman identifierades direkt ur materialet.

Slutligen tillämpades en abduktiv analysmetod, vilket innebar ett växelspel mellan deduktion och induktion. På så sätt möjliggjordes en dynamisk analys där det empiriska materialet både tolkades utifrån tidigare forskning och gav upphov till nya insikter.

5. Resultat

Resultaten presenteras enligt en tematisk struktur som utgår från studiens sociokulturella perspektiv, dess syfte samt de insikter som framkom om studiens material. Fyra områden identifieras som centrala för att besvara studiens syfte, nämligen hur musiklyssnande kan stimuleras, hur det kan bidra till att utveckla saxofonspel, samt hur det kan stödja förståelsen och tillämpningen av musikteoretiska begrepp.

Inledningsvis redogörs för resultaten i relation till studiens sociokulturella perspektiv, där elevernas deltagande och interaktion analyseras. Därefter följer en presentation av resultaten kopplade till kreativa *lärprocesser*¹⁰, som utgör en central del i Vygotskijs teori om lärande. Den tredje delen fördjupar sig i de resultat som är direkt relaterade till studiens syfte, med fokus på auditiv och musikalisk utveckling. Avslutningsvis presenteras resultaten av användningen av de pedagogiska verktyg som utformades inom ramen för metodikarbetet.

5.1 Elevernas deltagande och interaktion

Resultaten i detta avsnitt belyser hur det sociokulturella perspektivet har varit gynnsamt för elevernas läroprocess och hur deras deltagande och interaktion har påverkats genom samtal som pedagogiskt verktyg.

5.1.1 Samtal som verktyg för deltagande vid musiklyssnande och interaktion

Samtalen under lektionerna var både en del av aktionsforskningens metod och ett sätt att ge eleverna möjlighet att reflektera över sin egen kunskapsinhämtning. I samband med arbetet med *My Funny Valentine* och *Cantaloupe Island* planerades gruppsamtal efter att eleverna hade lyssnat på låtarna. Frågorna som styrde samtalen hämtades från skribentens metodikarbete, och ett exempel för *Cantaloupe Island* återfinns i bilaga 2 och 3. Läraren noterade i loggboken att samtalen upplevdes som pedagogiskt givande, särskilt eftersom eleverna spontant började dela med sig av sina egna musikupplevelser, antingen från sitt eget spelande eller från konserter de hade besökt. Samtidigt upplevdes samtalen ibland som tidskrävande, och läraren reflekterade över om tiden kunde ha använts mer effektivt till själva *saxofonspelet*. Denna aspekt påpekades även av en saxofonlärarkollega efter en observation, där hen betonade vikten av att eleverna omedelbart får möjlighet att omsätta instruktioner och råd i praktiskt spel.

Lektionsmomenten med musiklyssnande fungerade inte bara som en metod för att

¹⁰ Denna uppsats innehåller teoretiska begrepp som konsulteras i appendixen i kapitel 8. Orden är kursivt tryckta i uppsatsens text.

utveckla gehör och teoretisk förståelse, utan även som en arena för att dela erfarenheter och diskutera musikteori. Samtalen i slutet av lektionerna var mer spontana och gav eleverna utrymme att reflektera över lektionsupplägget samt ge synpunkter. Läraren mottog återkommande kommentarer om att musiklyssningsövningarna upplevdes som nyskapande och värdefulla. En ytterligare positiv effekt av dessa samtal var att de skapade en mer öppen och social lärmiljö, där eleverna spontant började tipsa varandra om saxofonrelaterade ämnen, såsom artister de lyssnade på eller konserter de planerade att gå på.

Sammanfattningsvis visar resultaten att dessa kunskapsutbyten genom *musiklyssnande* överensstämmer med Vygotskijs teori om lärande som en social process, där interaktion med andra spelar en central roll. Nästa avsnitt presenterar resultaten från enkäten som besvarades av eleverna.

5.1.2 Enkät som verktyg för utvecklingen av metodik för musiklyssnande under saxofonundervisning

Efter varje av de fyra lektionstillfällena fick eleverna besvara ett frågeformulär med *öppna frågor* om lektionsupplägget och deras läroprocess. Frågorna som ställdes i samband med My Funny Valentine presenterades tidigare i kapitel 4.3.2. Genom enkätsvaren blev det tydligt hur musiklyssnande påverkade elevernas lärande på ett annat sätt än vad som framkom i samtalen och observationerna under lektionerna. Enkäterna gav saxofonläraren möjlighet att undersöka om lektionsövningarna var anpassade till elevernas nivå och om hon därmed hade tillämpat Vygotskijs teori om den *proximala utvecklingszonen* i sitt metodikarbete. Detta gjordes genom frågor som syftade till att fånga upp vad eleverna hade lärt sig under lektionen och hur de upplevde övningarna. Svaren visade att eleverna oftast förstod syftet med övningarna och hur de kunde applicera det i sitt eget spel.

Fråga: *Har lyssningen på Cantaloupe Island hjälpt dig att spela den här låten enligt dig? Beskriv varför (inte).*

Jag har lärt mig att inte bara höra det som är uppenbart utan också mellanstämmor. Låten var inte svår harmoniskt men lite svårare rytmiskt (svårt att hålla samma figur i samma tempo många gånger). (elev, 14.10.2023)

Svaren från enkäten utgör en betydande del av studiens empiriska data och ger insikter i hur musiklyssnande kan stödja lärandet. I de följande avsnitten kommer fler exempel på enkätsvar att presenteras för att belysa studiens resultat.

5.2 Kreativa lärprocesser

Att stimulera fantasi och därmed kreativitet är en central aspekt i Vygotskijs teori om lärande. I loggboken reflekterar saxofonläraren över hur *musiklyssnande* gynnar den musikaliska kreativiteten och bidrar till att utveckla elevernas personliga uttryck i saxofonspelet. Resultaten visar att elevernas reflektioner kring musiklyssnande leder till nya erfarenheter, vilket i sin tur stimulerar deras kreativitet. Denna kreativa process är avgörande för att de ska kunna fördjupa sitt musikaliska uttryck och förbättra sitt spel.

Ett exempel på denna kreativa process kan kopplas till en övning där eleverna skulle spela olika ackordtoner samtidigt för att skapa ett helt ackord. Musiklyssnandet innebar här att lyssna på varandra under samspelet för att uppnå en estetiskt vacker samklang genom att anpassa dynamik, ansats, klang och andra musikaliska parametrar. En elev föreslog att gruppen först skulle spela endast två ackordtoner i stället för alla fyra, vilket begränsade tonaliteten men samtidigt skapade nya möjligheter att utforska rytm på ett mer kreativt sätt. I loggboken reflekterades detta enligt följande:

En elev uppmärksammade att vi kunde börja med två ackordtoner i.s.f. alla fyra ackordstoner. Denna idé sätter gränser och kan gynna elevernas kreativitet i rytmen. (Goedele Isabelle Verburgh (GIV), 21.02.2023)

Ett liknande exempel på elevens inflytande på en lyssningsövning beskrivs i en annan reflektion:

En elev fick en idé om att spela ackordkompet med en annan rytm. (GIV, 14.10.2023).

Vidare framgår det att en elev utvecklade en metod för att memorera ackorden i *My Funny Valentine* och därigenom förbättra sin improvisationsförmåga. Efter en lektionssekvens där musiklyssnande ingick kom eleven fram till följande insikt:

Fick en idé för att komma ihåg ALLA ackord som skulle vara tillämplig på A-delarna av *My Funny Valentine*: Om man startar med grundtonen och tänker terser (med hänsyn taget till grundtonartens förtecken). Genom att lära sig tonernas namn mellan notlinjerna (F A C E) och på linjerna (E G B F). Så får man grundackordets toner. Sen måste man även lära sig tonerna på och mellan hjälplinjerna. (elev, 21.02.2023)

Denna reflektion visar att begreppet *ackord* blev mer konkret och begripligt för eleven efter att ha fått exempel på hur harmonin i *My Funny Valentine* var uppbyggd och hur den kunde användas i det egna saxofonspelet. Genom denna kreativa *lärprocess* öppnades nya möjligheter för att utveckla både auditiva färdigheter och musikalisk förståelse, vilket visar hur musiklyssnande kan bidra till elevernas musikaliska och teoretiska utveckling.

5.3 Den auditiva och musikaliska utvecklingen

Här samlas resultaten som visar hur musiklyssnande har haft en direkt positiv påverkan på elevernas tekniska och musikaliska utveckling. Genom en riktad lyssning har eleverna utvecklat sina lyssningsfärdigheter och därigenom fått en bättre förståelse för *saxofontekniska* färdigheter, vilket i sin tur har bidragit till deras utveckling i *saxofonspelet*. Samtidigt har de också fått en djupare förståelse för musikteoretiska begrepp. Först behandlas aspekterna av elevernas utveckling i sitt saxofonspel och därefter aspekter kopplade till den musikteoretiska utvecklingen.

5.3.1 Utveckling inom elevernas saxofonspel

Elevernas musikaliska utveckling har påverkats av musiklyssnande inom flera områden, bland annat *artikulation*, intonation, tempo, uttryck och klang. När det gäller artikulation framgår det av elevernas kommentarer att lyssnandet har spelat en avgörande roll för deras förståelse och inläring:

- Vi lyssnade igenom och antecknade artikulationen i noterna, men när vi spelade upp det så missade jag. (elev, 17.03.2023)
- Jag tror inte att jag hade listat ut artikulationen om jag inte hade lyssnat på låten. (elev, 17.03.2023)
- Lyssnandet hjälpte mycket till att förstå hur låten skulle framföras i rytm, tempo och artikulation. (elev, 17.03.2023)

Dessa kommentarer visar att eleverna har lärt sig låtens artikulation genom att lyssna, oavsett i vilken fas av läroprocessen de befann sig. Det framgår också att eleverna har fått en konkret förståelse för begreppet *artikulation*, vilket är en förutsättning för att kunna tillämpa det i sitt eget spel.

När det gäller intonation framgår det av en kollegas observation att eleverna genom musiklyssnandet blev mer medvetna om hur de spelade i relation till inspelningen och att de kunde identifiera problem med både rytm och intonation.

Eleverna är medvetna om hur de spelar och känner med inspelningen att de kommer efter samt att de märker att intonationen är oklar. (kollega, 14.02.2023)

Liknande effekter observerades även i samband med tempo, uttryck och klang.

- Jag tycker jag fick en bra känsla för låtens tempo, uttryck och klang och hur låten [My funny valentine] kan spelas. (elev, 21.02.2023)

- Låten var inte svår harmoniskt men lite svårare rytmiskt (svårt att hålla samma figur i samma tempo många gånger). (elev, 14.03.2023)

Dessa svar visar att eleverna genom musiklyssnande har utvecklat sin förmåga att reflektera över sitt eget *saxofonspel* när det gäller tempo, uttryck och klang, vilket är en viktig förutsättning för att kunna anpassa sitt spelande och utvecklas vidare.

En annan viktig aspekt av den auditiva utvecklingen är förmågan att lyssna och härma (*listening by copying*), vilket framgår i följande reflektion från loggboken:

Vi pratade mer om riffet [...]. En elev kunde spela den på gehör, men undrade hur det skulle ändra sig i de andra ackorden. Förmodligen mest samma rytmik med ackordstonerna kom vi fram till. (GIV, 14.10.2023)

Denna kommentar visar hur eleverna genom *riktad* lyssnande kunde identifiera och analysera musikaliska mönster samt tillämpa dem i sitt eget spel.

Sammantaget visar resultaten att elevernas *musiklyssnande* har främjat deras tekniska och motoriska färdigheter i saxofonspel genom att ge dem konkreta exempel på hur olika musikaliska element låter och fungerar i praktiken. Denna utveckling skedde parallellt med en ökad förståelse för musikteoretiska begrepp, vilket beskrivs i nästa avsnitt.

5.3.2 Musikteoretisk utveckling

Efter ett moment av musiklyssnande fick eleverna övningar utformade för att förbättra deras lyssningsfärdigheter i samband med eget (sam)spel. Samtidigt fick de möjlighet att tillämpa ett musikteoretiskt koncept i en praktisk kontext. Innan eleverna påbörjade övningarna ombads de att genom *riktad lyssning* identifiera specifika musikaliska kvaliteter i låten

- Harmonilära, ackordövning:

Det blev ett mycket påtagligt sätt att öva ackorden. När man försöker öva ackord efter ackordanalysen så försöker man greppa över hela ackordet, som naturligtvis misslyckas. Den här övningen fokuserade på ett enklare angreppssätt. (elev, 21.02.2023)

Det är ett enkelt sätt att lära sig lyssna på de andra som spelar, man blir inte bunden av noterna utan får tid att lyssna in. (elev, 21.02.2023)

Ackordövningen är helt nödvändig för att kunna lägga stämmor och improvisera på låten i nästa steg. (elev, 21.02.2023)

Denna övning, som utfördes med *My Funny Valentine*, finns dokumenterad i bilaga 1. Utifrån elevernas svar kan det konstateras att de har utvecklat en förståelse för syftet med ackordspel. Genom att spela långa ackordtoner (helnoter) i samspel med varandra kunde de rikta sitt fokus mot lyssnandet snarare än mot notläsning.

- *Improvisation*

Efter att ha spelat låten provade vi att improvisera med 2 ackordtoner: grundton och ters. En elev uppmärksammade att vi kunde börja med 2 ackordtoner isf alla. Det var en bra idé, så kunde de bli mer kreativa med rytmen. Inte alla var dock så sugna på att improvisera själva, så vi improviserade tillsammans. Jag nämnde för eleverna att jag hörde hur de inspirerades av varandra genom att härma och förändra. De hade lyssnat på varandra! (Goedele Isabelle Verburgh. (GIV), 21.02.2023)

Som jag uppfattar det skulle vi lära oss harmonierna i låten. Vi spelade varsin ton i ackordet, bytte ackordton efter en genomspelning. Så den första vändan spelade jag grundton, andra vändan ters o.s.v.. Det är ett sätt att lära sig arpeggio och få en känsla av vilka toner man sen kan improvisera på. (elev, 14.03.2023)

Dessa reflektioner visar att eleverna har utvecklat en större förståelse för improvisation. Dock framkom det i enkäterna att många önskade mer stöd i att "få till ett bra solo" och "lära sig konsten att improvisera". Som tidigare nämnts i denna studie är improvisation nära kopplat till *lyssningsvirtuositet*, vilket kräver upprepad övning (MacDonald, 2022).

- *Stämföring:*

Jag har lärt mig att inte bara höra det som är uppenbart utan också mellanstämmor. Låten var inte svår harmoniskt men lite svårare rytmiskt (svårt att hålla samma figur i samma tempo många gånger). (elev, 14.03.2023)

Vi spelade 3 stämmor: basgången, melodin, och riff. Beskriv kort några egenskaper på varje stämma. Bas väldigt repetitivt fyra toner per ackord. Melodin även där var det repetitivt med acordväxling. Riff med modal ackordväxling. (elev, 21.03.2023)

Dessa svar visar att eleverna har lärt sig att lyssna på och identifiera olika stämmor, såsom melodi, *basgång* och *kompriff* i *Cantaloupe Island*. De har dessutom utvecklat en förståelse för hur dessa stämmor kan urskiljas och relateras till varandra.

Eleverna har dock inte lärt sig låtarna helt och hållet på gehör. Detta beror dels på deras individuella förkunskaper, dels på den begränsade lektionstiden. Därför har de fått stöd genom pedagogiska verktyg, vilka beskrivs mer ingående i nästa avsnitt.

5.4 Pedagogiska verktyg för musiklyssnande

I detta avsnitt analyseras betydelsen av de olika pedagogiska verktyg som använts i studien för att stimulera elevernas musiklyssnande. Först presenteras tryckt material, därefter klingande material.

5.4.1 Tryckt material

Här beskrivs hur övningar från skribentens metodikarbete har bidragit till att förbättra elevernas musiklyssnande samt hur dessa övningar har främjat deras utveckling inom saxofonspel.

Till att börja med märkte jag under tidigare lektionerna hur layouten på noterna är viktig för elevernas förståelse, så detta ska inte underskattas. I loggboken skrev jag av denna anledning att "eleverna inte är vana med att läsa ett helt ackord och spela bara en ton av den". Jag var förberedd på svårigheten och skrev ut noterna ganska stort så att det skulle underlätta. (GIV, 15.02.2023)

Lektionsmaterialet anpassades vid behov utifrån elevernas kunskapsnivå och den aktuella genren, i samråd med metodikläraren:

Bra att du visar att man kan spela olika skalor. Skulle kunna lägga till den doriska skalan på Dm och Bm. Har du en tanke med att det ska vara Giss moll penta på ett Bb7? Eller menar du G moll penta? (metodiklärare, 16.02.2023)

Även saxofonlärarkollegan identifierade vissa teoretiska aspekter som behövde anpassas för att korrekta musikteoretiska termer skulle användas i lektionsmaterialet:

Sen började du prata om ledtoner men jag tror du menar stämföring. Ledtoner är ton 7 upp till 1 eller 4 till 3 i ett ackord, ofta med halvtonsteg. Stämföring är när man går så nära man kan mellan ackorden, att tersen i ena ackordet blir en kvint i nästa o.s.v. (kollega 17.03.2023)

Dessa kommentarer belyser vikten av att lektionsmaterial för *musiklyssnande* är innehållsmässigt brett. Eftersom materialet är utformat för att introducera eleverna till olika musikstilar, *saxofontekniska* färdigheter och musikteoretiska begrepp, kan samarbeten mellan flera pedagoger bidra till en mer kvalitativ och heltäckande undervisningsprodukt.

Under aktionsforskningens gång utvecklades även nytt lektionsmaterial som eleverna fick ta del av:

Nu hade jag förberett en kopia på ackord i olika tonarter som min metodiklärare tipsade om. Det materialet kan förtydliga för eleverna vilka ackord som finns i en tonart, för att sedan tillämpa det på en jazzstandard. Det hjälper till att se den harmoniska strukturen i en låt. Reaktionen på materialet var positiv. (GIV, 14.10.2023)

5.4.2 Klingande material

Vad gäller källor till klingande musikmaterial användes främst *Spotify* för att lyssna på låtar samt *Ireal Pro* för att spela till en bakgrund. Några elever ställde frågor om användningen av *Ireal Pro*, vilket ledde till att saxofonläraren övervägde att införa lektionsmoment för att undervisa i appens funktioner. *Ireal Pro* tillhandahåller bakgrundsmusik, det vill säga ackordinstrument, bas och slagverk, till en befintlig låt, samtidigt som ackorden visas noterade. Appen erbjuder flera funktioner, såsom transponering och val av musikgenre.

Saxofonläraren använde även *Loopz*, en applikation som tillhandahåller perkussiva bakgrunder i olika musikstilar. Valet av auditivt material var dock inte alltid

optimalt och kunde leda till viss förvirring bland eleverna:

När jag lyssnar på versionen av låten som du skickade oss, så hänger jag inte riktigt med. Metronomen i början anger tempot tydligt. Därefter försöker jag följa melodin, men inser att det är inte melodin som spelas utan kanske (?) ackorden. Men det stämmer inte heller för emellanåt hörs några pianotoner, som inte följer melodistämman.

Jag har säkert missuppfattat inspelningen. Så lyssningen på Chet Bakers version har inte hjälpt mig att spela låten. (elev, 14.10.2023)

En ytterligare källa för musiklyssnande var *YouTube*. Fördelen med denna videoplattform är att den erbjuder versioner av låtar som inte är officiellt utgivna, vilket gör det möjligt att hitta mer nischade och alternativa tolkningar. En annan fördel är att YouTube tillhandahåller videomaterial, vilket gör det möjligt för eleverna att inte bara lyssna utan även observera hur musiker spelar och samspelar visuellt.

Sammanfattningsvis uppstod missförstånd när saxofonläraren använde olika versioner av låten under undervisningen och i den delade länken för övning hemma. För hemarbete tillhandahölls enbart bakgrundsmusik där melodistämman saknades, utan att detta förklarades tydligt. Detta påvisar vikten av att vara konsekvent i valet av material och att kommunicera eventuella skillnader mellan versionerna för att undvika förvirring.

6. Diskussion

I detta kapitel diskuteras huruvida studien har uppnått tillfredsställande resultat och besvarat studiens syfte och forskningsfrågor. Först analyseras studiens resultat, därefter följer en diskussion om den valda metoden. Vidare presenteras musikpedagogiska implikationer, det vill säga studiens betydelse för musikpedagogiken. Slutligen föreslås riktningar för vidare forskning inom detta musikpedagogiska område.

6.1 Resultatdiskussion

I detta avsnitt diskuteras studiens resultat i relation till syftet och forskningsfrågorna. Dessa rör hur musiklyssnande kan stimuleras i saxofonundervisning i en grupp med vuxna saxofonelever, hur musiklyssnande kan bidra till utvecklingen av saxofonspel samt till förståelsen och användningen av musikteoretiska begrepp, samt vilka pedagogiska verktyg som kan användas för att stimulera musiklyssnande i en sådan undervisningskontext.

Studien visade att musiklyssnande i en grupp med vuxna saxofonelever kan stimuleras genom samtal och enkäter. Detta anknyter till Vygotskijs syn på lärande som en social process, där kunskap utvecklas genom interaktion med andra. Språket spelar enligt Vygotskij en avgörande roll i denna process, eftersom det möjliggör reflektion och kunskapsutbyte. Samtidigt påpekade läraren att interaktionen bör tidsbegränsas för att säkerställa att en större del av lektionen kan ägnas åt saxofonspel. Därför kan läraren behöva styra samtalen på ett sätt som gör dem mer fokuserade och avgränsade i tid.

Saxofonmetodböcker, som diskuterades i avsnitt 2.3.2, samt skribentens metodikarbete, belyser olika sätt att införa verktyg för musiklyssnande i undervisningen. Dessa böcker erbjuder strategier för att fördjupa den *riktade lyssningen*¹¹ på inspelad eller livemusik samt i samspel med andra saxofonister. En central fördel med dessa metodböcker är att de inte enbart fokuserar på att lyssna på musik i allmänhet, utan på att utveckla en riktad lyssning, där eleverna får specifika uppgifter att identifiera musikteoretiska kvaliteter eller saxofonspecifika aspekter i musiken. Detta arbetssätt främjar en gehörsbaserad inlärningskultur där eleverna blir aktiva och initiativtagande deltagare i sin musikaliska utveckling.

I studien lärdes saxofonspecifika färdigheter ut genom att organisera dem i olika musikteoretiska områden, såsom form, harmoni och teknik (exempelvis ansats, artikulation och dynamik). Valet av låtar anpassades pedagogiskt för att belysa olika aspekter av saxofonspellet. Resultaten visade att eleverna i första hand blev mer medvetna om sitt eget spel, särskilt när de hade en ljudfil som referens. Vidare visade det sig att eleverna kunde kommunicera kring musikens kvaliteter samt reflektera över sitt eget saxofonspel genom att använda musikteoretiska begrepp. Detta bidrog till en språklig utveckling och ett mer nyanserat musikaliskt resonemang, vilket överensstämmer med Vygotskijs teori om språkets centrala roll i lärandet.

¹¹ Denna uppsats innehåller teoretiska begrepp som konsulteras i appendixen i kapitel 8. Orden är kursivt tryckta i uppsatsens text.

De pedagogiska verktyg som användes i studien delades in i tryckt material och klingande material. Det tryckta materialet behövde anpassas utifrån synpunkter från flera aktörer, såsom en saxofonlärarkollega, en metodiklärare och studiens pedagog. Samtliga betonade vikten av att materialet innehåller korrekt terminologi, lämpliga musikteoretiska principer och en tydlig layout. En av eleverna uttryckte också svårigheter med en av ljudfilerna, då den version av *My Funny Valentine* som tillhandahölls inte var anpassad efter elevens behov.

Ur ett Vygotskij-perspektiv kan detta relateras till teorin om den proximala utvecklingszonen, som innebär att lärande sker mest effektivt när undervisningsmaterialet ligger inom ett optimalt svårighetsområde – tillräckligt utmanande men samtidigt tillgängligt med stöd. Materialet bör därför anpassas ytterligare för att möta elevernas olika kunskapsnivåer.

Eftersom denna studie är en aktionsforskning, där en cyklisk process av planering, genomförande och revidering tillämpas, framkom också att det pedagogiska materialet bör justeras löpande för att optimera inläringen.

Sammanfattningsvis konstateras att studiens syfte och forskningsfrågor har besvarats. Dock bör det understrykas att det finns utrymme för förbättring, i enlighet med aktionsforskningens grundläggande princip om återkommande cykler, där en initial plan följs av en kontinuerlig revidering för att utveckla och förfina undervisningsstrategierna.

6.2 Metoddiskussion

Aktionsforskning möjliggör inkludering av olika aktörer som är involverade i studien och bidrar med sina perspektiv, såsom elever, handledare, kollegor och lärare. Syftet med denna studie var att utforska hur förändringar i saxofonundervisningen kan bidra till att öka musiklyssnande. Denna fråga lämpar sig särskilt väl för aktionsforskning, där forskaren och läraren är samma person och där förändringar ständigt genomförs och utvärderas inom ramen för aktionsforskningsspiralen.

En möjlig begränsning i studien är att den genomfördes i en enskild grupp på en specifik skola. Det innebär att det musiklyssningsmaterial som användes inte testades i andra grupper, vilket begränsar studiens generaliserbarhet. Resultaten är därför starkt kopplade till just dessa elevers musikaliska bakgrunder. Om studien exempelvis hade genomförts med en barngrupp i kulturskolan, hade resultaten sannolikt sett annorlunda ut. Detta beror på faktorer såsom kortare lektionstider, varierande förkunskaper och olika sociala sammanhang, vilket skulle kräva anpassningar av undervisningsmaterialet.

Trots denna begränsning är det rimligt att anta att de huvudsakliga resultaten från studien kan överföras till saxofonundervisning i andra sammanhang, samt även till andra former av musikundervisning. Det skulle dock krävas justeringar av materialet utifrån elevernas individuella behov, i enlighet med Vygotskijs teori om den *proximala utvecklingszonen*.

En ytterligare utmaning med aktionsforskningen var att fastställa en struktur för resultaten som kunde ge tydliga och tillfredsställande svar på studiens syfte. Eftersom lärande i en grupp, sett ur ett sociokulturellt perspektiv, är en dynamisk och oförutsägbar process beroende av interaktioner mellan deltagarna, var det en utmaning att skapa en enhetlig analys av resultaten.

6.3 Musikpedagogiska implikationer

Att stimulera musiklyssnande hos elever och använda det som ett verktyg för att utveckla instrumentspecifika färdigheter var ett centralt mål i denna studie. Detta resonemang kan vidareutvecklas genom att hävda att gehör är en fundamental del av lärandet inom all musikundervisning, oavsett skolform.

Bjørkvold (2005) betonar vikten av musiklyssnande för spädbarns kommunikativa utveckling. På liknande sätt beskriver MacDonald (2022) *improvisation* som en grundläggande, lekfull och kreativ form av kommunikation, som vi ägnar oss åt dagligen i olika sammanhang – exempelvis när vi handlar, lagar mat eller cyklar. Mot denna bakgrund kan det hävdas att stimulering av musiklyssnande och improvisation är nära sammanlänkade inom musikundervisning.

Denna kunskap skulle kunna bana väg för en ökad produktion av metodböcker för saxofon och andra instrument, där musiklyssnande utgör en central pedagogisk utgångspunkt. Vidare skulle musikskolor potentiellt kunna avsätta budgetmedel för att möjliggöra konsertbesök för elever samt anställa pedagoger med särskild kompetens inom gehoörsundervisning och improvisation.

I detta sammanhang är det relevant att reflektera över kulturskolans roll i ett alltmer nischat kulturliv, där grupperingar samlas kring specifika kulturella uttryck samtidigt som individuella kulturintressen formas av en kombination av mainstreamkultur och smalare kulturformer (SOU 2016:69). Denna utveckling är tydlig i sociala medier som *TikTok* och *Snapchat*, där ungdomar uttrycker sin kreativitet genom *improvisation* och deltagande i virala trender.

En central fråga är huruvida musikpedagoger kan använda sig av dessa sociokulturella plattformar som verktyg för att stimulera musiklyssnande. Denna och andra frågor väcktes under studiens genomförande och kan utgöra utgångspunkter för framtida forskning, vilket diskuteras i nästa avsnitt.

6.4 Vidare forskning

En omfattande samling forskning inom music performance (*musikutförande*) har konsulterats i den tidigare forskningen om musiklyssnande (McPherson, 2022). Denna forskningssamling var särskilt relevant under genomförandet av denna studie, då den presenterar nya insikter om musikutförande genom ett interdisciplinärt samarbete mellan psykologi, performancestudier, musikologi, pedagogik, vetenskap, medicin och musikundervisning. Detta breda perspektiv på musikutförande kan vara svårt att fullt ut

integrera i musikpedagogiken, men det kan ändå ge värdefulla impulser till framtida forskning.

Ett intressant förslag för vidare studier vore att låta blivande musikpedagoger välja ett område från McPhersons forskning och genomföra en litteraturstudie. Detta skulle kunna kombineras med ett metodikarbete och aktionsforskning, liknande upplägget i denna studie. Ett konkret exempel på en sådan studie skulle kunna vara en undersökning av musikaliska färdigheter såsom gehörsspel, övningsstrategier och musikaliskt minne.

Att vidareutveckla forskningen om musiklyssnande är ett annat relevant forskningsförslag. En möjlig studie skulle kunna undersöka hur musklärare idag arbetar med musiklyssnande och vilka metoder som visat sig vara framgångsrika. Ett alternativ vore att genomföra en aktionsforskning om musiklyssnande med en annan målgrupp, exempelvis elever i kulturskolan. Studien skulle även kunna inriktas på professionella musiker genom intervjuer om deras perspektiv på musiklyssnandets roll i deras utveckling och praktik.

Slutligen skulle det vara intressant att utforska sambandet mellan musiklyssnande och improvisation. MacDonald menar att allt musikutförande i grunden handlar om improvisation och att denna färdighet kan utvecklas genom att fokusera på olika aspekter av virtuositet, såsom *lyssningsvirtuositet* och *social virtuositet*. En central forskningsfråga skulle kunna vara: Vad skulle det innebära för musikundervisningen att betrakta allt musikutförande som en form av improvisation.

7. Referenser

- Adorno T. & Leppert R. (2002). *Essays on Music*. Los Angeles & Berkeley: University of California Press
- Bjørkvold J-R. (2005). *Den musiska människan*. Liber
- Bjørndal C.R.P. (2017). *Det värderande ögat. Observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Oslo: Liber
- Bergman, Å. (2009). *Växa upp med musik: ungdomars musikanvändande i skolan och på fritiden* (Diss.) Göteborgs universitet.
- Bojner Horwitz, E., & Thyrén, D. (2020). Listening to music – various audiences in our future societies. *Music Education and Prevention*. Presenterad vid Nordoff Robbins. Hämtad från <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:knh:diva-3564>
- Boréus, K. & Bergström, G. (red.) (2018). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. (Fjärde [omarbetade och aktualiserade] upplagan). Studentlitteratur.
- Elliott D. & Silverman M. (2014). *Music Matters: a Philosophy of Music Education*. 2:a upplaga. USA Oxford University Press
- Gabrielsson A. (2020). *Musikpsykologi. En introduktion*. Gidlunds förlag
- Gabrielsson A. (2008). *Starka musikupplevelser: musik är mycket mer än bara musik*. Hedemora: Gidlunds förlag
- Hallam S., Cross I. & Thaut M. (2017). *The Oxford Handbook of Music Psychology*. Oxford: Oxford University Press
- Hanken I.M. & Johansen G. (2021). *Musikkundervisningens didaktikk*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Hultberg, Cecilia. K. (2009). En kulturpsykologisk modell av musikaliskt lärande genom musicerande. I: *Nordisk Musikkpedagogisk Forskning*, 9, 119-138.
- Ingham R. (1998). *The Cambridge companion to the saxophone*. Cambridge University Press
- International Suzuki Association. (u.å.). *International instrument committees*. Hämtad 2022-12-10 från <https://internationalsuzuki.org/instrument-committees>
- Internetstiftelsen. (2022). *Svenskarna och internet 2022*. <https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-2022/>
- Karlsen, S. (2014) - Inkludering - av hva og av hvem? En problematisering av musikkpedagogisk praksis i det flerkulturella samfunnet. I S.-E. Holgersen, E. Georgii-Hemming, S.G. Nielsen & L. Väkevä (Red.), *Nordisk musikkpedagogisk forskning. Årbok 15* (s. 61-84). Norges musikkhøgskole
- Kastelein J. & Oldenkamp M. (2017). *Horen lezen & spelen, altsaxofoon*. De Haske Publications.

- Knutsson J. & Uglar K. (2021). *Saxofonboken*. Saxofonboken.se
- Kozulin A. , Gindis B., Ageyev V. & Miller S. (2003). *Vygotsky's educational theory in cultural context*. Cambridge University Press.
- Kuckartz, U. (2019). *Qualitative Text Analysis: A Systematic Approach*. G. Kaiser & N. Presmeg (Red.), Compendium for Early Career Researchers in Mathematics Education (s. 181-197) Springer International Publishing.
- Leijonhufvud, S. (2018). *Liquid Streaming : The Spotify Way To Music* [Doktorsavhandling, Luleå University of Technology]. Luleå Universitet. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:ltu:diva-67186>
- Lilliestam L. (2022). *Lyssna på musik: upplevelser, mening, hälsa*. Göteborg: Bo Ejeby förlag.
- Lilliestam L. (2005). Att lyssna på musik. *Humanistdagboken, nr 18: Under ytan*. Göteborgs Universitet
- MacDonald R. (2022). Improvisation. Gary E. McPherson, *The Oxford Handbook of Music Performance, Volume 1*. (s. 214-233). Oxford University Press
- McPherson, G.E. (2016). Musical prodigies. *Interpretations from psychology, education, musicology, and ethnomusicology*. Oxford University Press
- McPherson, G. E. (2022). *The Oxford Handbook of Music Performance*. Oxford Universtiy Press
- Panzarella R. (1980). The phenomenology of aesthetic peak experiences. *Journal of Humanistic Psychology, 20*, 69-82, s. 71
- Patel, R. & Davidson, B. (2019). *Forskningsmetodikens grunder*. Upplaga 5:1. Lund: Studentlitteratur AB.
- Rönnerman K. (2022). *Aktionsforskning - Vad? Hur? Varför?*. Studentlitteratur AB
- SAOB, *Ordbok över svenska språket*, utgiven av Svenska Akademien. Lund 1893–. www.saob.se
- SOU 2016:69. *En inkluderande kulturskola på egen grund*. <https://www.regeringen.se/contentassets/7037695d8c354057b9ece6fca046173f/en-inkluderande-kulturskola-pa-egen-grund-sou-201669>
- Spotify (2023). *Sverige Topplistan 2023 - hits topp 100*. Hämtad 2023-01-16 från <https://open.spotify.com/playlist/0tBvB1bf9DEgUVKcL9V5D6>
- Statens medieråd. (2021). *Ungar och medier 2021*. <https://www.statensmedierad.se/rapporter-och-analyser/material-rapporter-och-analyser/ungar--medier-2021>
- Stockholms Musikpedagogiska Institut. (2018). *Ämnesdidaktik – instrumentalmetodik för undervisning på frivillig grund, 25 hp*. [kursplan] <https://www.smi.se/utbildningar/musikpedagog/mpk-180hp-kursplaner.html>
- Streamat.se. (u.å.) *Streamingstjänster musik*. Hämtad 2023-01-16 från <https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-2022/>
- Sveriges Akademiska Musikterapeuter. (u.å.) Hämtad 2023-03-17 från <http://www.musikterapeut.se/index.php?page=musikterapi>

- Teal, L. (1994). *The art of saxophone playing*. Alfred Music
- Thompson, W.F. & Schellenberg, G. (2006). Listening to Music. In R. Colwell. *MENC handbook of Music Cognition & Development*. Oxford University Press, pp. 72-123.
- Varkøy, Ø. & Söderman J. (2014). *Musik för alla: Filosofiska och didaktiska perspektiv på musik, bildning och samhälle*. Studentlitteratur.
- Varkøy, Ø. (2014). Den musikaliska erfarenhetens egenvärde. I: Varkøy, Ø & Söderman, J. *Musik för alla*. Studentlitteratur, s. 21–32.
- Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*.
https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf
- Vygotskij L. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Daidalos.
- WFMT. *About WMFT*. Hämtad den 2022-10-12 från <https://www.wfmt.info/about>
- Wikipedia. (2022). Wikipedia, den fria encyklopedin.
<https://sv.wikipedia.org/wiki/Portal:Huvudsida>

8. Appendix

I denna appendix medges teoretiska begrepp som underlättar läsandet av denna studie. Orden i denna ordlista finns kursivt tryckta i uppsatsens text. Referenser för appendixen finns i referenslistan.

Aktiv musiklyssning: Att rikta full uppmärksamhet på musiken under musiklyssning.

Artikulation: Konsten att gruppera noter genom att använda legato och staccato.

Det ger karaktär till den musikaliska frasen. I metodikarbetet för denna studie lär eleverna sig artikulationstecken för staccato (spela tonerna kort), tenuto (spela tonerna långt, spela hela notvärdet) och legato (spela tonerna bundna till varandra).

Blåsriffkomp: Blåsinstrument som ackompanjerar melodin i en låt genom att spela en upprepande fras.

Cantaloupe Island: låt komponerad av Herbie Hancock, musikstilen är fusion mellan jazz och funk

Deep listening: ett form av musiklyssnande som kännetecknas av ett känsligt, reflektivt, och detaljerat lyssnande.

Inre lyssnandet: att ha en inre föreställning av hur musiken som ska spelas låter. Det inre lyssnandet kan ske utifrån noter eller utifrån musik som man lyssnat på, och det hjälper att lyssna med förväntningar och att utföra musiken. Termen används även ofta inom mindfulness och meditation för att beskriva en uppmärksamhetsövning där man fokuserar på att lyssna på sina egna inre tankar, känslor och fysiska upplevelser.

Frasering: Fraseringsbegreppet inom musiken handlar om hur musikstycken delas upp i mindre musikaliska fraser eller fraseringsenheter. En fras är en musikalisk fras eller fraseringsenhet som består av ett antal toner och har en egen musikalisk mening och avslutning.

Grundton: Grundtonen i musik är den första och mest framträdande tonen i en ackord, en melodi eller en skala. Den är också känd som roten eller den primära tonen i en harmonisk struktur.

Helhetsuttryck: intryck av något i dess helhet (med bortseende från detaljerna), totalintryck.

Improvisation: Improvisation inom musiken är en teknik där en musiker skapar musik på plats utan att följa en förbestämd notering eller plan. Det handlar om att skapa musik i ögonblicket genom att använda sina musikaliska kunskaper, sin fantasi och sitt kreativa sinne.

Hissmusik: Hissmusik, eller muzak, är en typ av bakgrundsmusik som vanligtvis spelas i offentliga utrymmen som hissar, varuhus, hotell, flygplatser och kontorsbyggnader. Den är oftast instrumental, lättsam och designad för att vara diskret och icke-störande. Syftet är att skapa en avslappnad atmosfär utan att dra uppmärksamheten från de människor som vistas i rummet. Termen "hissmusik" används ofta lite skämtsamt för att beskriva musik som anses vara generisk, ointressant eller emotionellt neutral, vilket är precis vad man kan förvänta sig i miljöer där den spelas.

Instagram: Instagram är en social medieplattform där användare kan dela foton och videor med sina följare. Användare kan ladda upp foton och videor från sina mobiltelefoner eller andra enheter, lägga till bildtexter, hashtags och geografiska taggar som visar var bilden eller videon tagits. Andra användare kan sedan gilla, kommentera eller dela inläggen.

Instagram har blivit en viktig plattform för social interaktion och marknadsföring för både privatpersoner och företag.

Intonation: spela rätt tonhöjd

iReal Pro: iReal Pro är en musikapp som fungerar som en virtuell musiker som kan spela

ackompanjemang i realtid. Appen används främst som en övningsverktyg för musiker som vill öva sin improvisation och ackompanjemang med olika stilar av musik. iReal Pro innehåller ett stort bibliotek med musikstilar och låtar från olika genrer, inklusive jazz, blues, pop, rock, latin och mer. Användare kan välja en låt och ange en vald ackordprogression för att skapa ett komp som appen kan spela i realtid. Appen ger också möjlighet att justera tempot, tonarten, och spela ljudet i loop.

Komp: Inom musiken används komp för att beskriva ackompanjemanget som spelar en stödjande roll till en solist eller huvudmelodi.

Lärprocess: En lärprocess är en process där en person förvärvar ny kunskap, färdigheter eller insikter. Lärprocessen innefattar vanligtvis olika steg, såsom att uppmärksamma och bearbeta information, att memorera och förstå den, att applicera kunskapen på nya situationer och att dra slutsatser eller utvärdera resultatet.

Listening and copying: Musikutövaren lyssnar på en viss låt och försöker härma karaktärer såsom melodin, ackord, rytmik o.s.v.

Lyssnarmodi: Olika sätt att lyssna på.

Lyssningsvirtuositet: avancerade färdigheter i hur vi lyssnar.

Metronom: En metronom är ett musikinstrument som används för att ge en taktslagstakt, eller en jämn och regelbunden puls, i musiken.

Mobilt musiklyssnande: att lyssna på musik genom en digital apparat.

Musicking: en term som myntades av musikologen Christopher Small för att beskriva musik som en aktivitet som involverar deltagande och samspel snarare än enbart att lyssna passivt.

Musiklyssnande: handlingen att lyssna på musik.

Musikterapi: Musikterapi är en vetenskapligt grundad behandlingsform som bygger på musikens förmåga att skapa kontakt och kommunikation. Man använder musikupplevelse, musikaliskt skapande och samspel i hälsofrämjande, personlighetsutvecklande eller bearbetande syfte.

Musikutförande: "Musikutförande" är den svenska termen för "music performance" på engelska. Det refererar till handlingen att presentera eller producera musik inför en publik.

Muzak: en musikgenre som används som bakgrundsmusik i hissar, varuhus och på arbetsplatser. I folkmun ofta kallat "hissmusik".

My Funny Valentine: jazzballad komponerad av Chet Baker.

Parallellaktivitet: en aktivitet som utförs samtidigt med en annan aktivitet.

Passiv musiklyssning: att lyssna på musik som ett komplement under en simultan aktivitet.

Pentatonisk skala: En pentatonisk skala är en musikalisk skala som består av fem toner per oktav. Dessa skalar kan användas i olika musikaliska sammanhang över hela världen och är kända för sin enkelhet och mångsidighet. Pentatoniska skalor används ofta inom många olika genrer, inklusive blues, rock, pop, country, och traditionell musik från olika kulturer. De är populära eftersom de ger en intuitiv och behaglig klang och kan användas för att skapa melodier som är lätta att komma ihåg.

Proximala uvecklingszonen: Lev Vygotskijs teori om den proximala utvecklingszonen (PZ) är en central del av hans sociokulturella teori om lärande och utveckling. PZ kan beskrivas som det avståndet mellan vad en individ kan göra på egen hand och vad hon kan göra med stöd från en mer erfaren person.

Enligt Vygotskijs teori kan en individ utvecklas genom att arbeta inom PZ, med hjälp av stöd från mer erfarna personer som exempelvis föräldrar, lärare, eller jämnåriga med mer erfarenhet. Dessa mer erfarna personer kan erbjuda stöd och uppmuntran för att utmana individens förmågor och öka hennes kunskaper och färdigheter.

Puls: Puls inom musiken beskriver det regelbundna och upprepade mönster av betonade och obetonade ljud som utgör musikens grundtakt. Puls kan också kallas för taktpuls eller beat, och är den rytmiska kraften som driver musiken framåt.

QR-kod: En QR-kod (Quick Response-kod) är en tvådimensionell streckkod som kan läsas av

med en smarttelefon, surfplatta eller annan digital enhet som har en inbyggd kamera och QR-läsare. QR-koder är uppbyggda av svarta och vita punkter som representerar information i en kodad form. QR-koder används vanligtvis för att länka till en webbsida, en produkt, en tjänst eller annan typ av information.

Repertoar: Inom musikbranschen syftar repertoar vanligtvis på de låtar som en artist eller musiker är kapabel att framföra. Det kan omfatta en stor mängd låtar som artisten eller bandet har komponerat själva, men det kan också inkludera tolkningar av andras verk.

Riff: fras som upprepas många gånger, ofta nyttjad som bakgrund.

Riktad lyssning: Riktad lyssning innebär att man avsiktligt lyssnar på en specifik ljudkälla eller musikstycke och försöker identifiera och förstå dess olika element, som t.ex. rytm, melodi och harmoni. Det kan också innebära att man försöker upptäcka subtila nyanser eller detaljer i ljudet eller musiken som man annars kanske inte skulle märka.

Rytm(ik): Rytm är en viktig del av musiken och beskriver ordningen och upprepningen av ljud i tid. Det är ett mönster av betonade och obetonade ljud som upprepas i en regelbunden eller oregelbunden takt eller puls. Rytmik betyder studien av rytm.

Saxofonistisk: som är kännetecknande för saxofonen.

Saxofonteknisk: varav tekniken är typisk för saxofonspelet.

Septimackord: En septimackord är en ackordtyp som består av fyra toner, där den högsta tonen är en septima (sju steg) ovanför den lägsta. En septimackord byggs vanligtvis på en grundton, en ters (tre steg), en kvint (fem steg) och en septima (sju steg).

Snapchat: Snapchat är en social medieplattform som används för att skicka korta, tidsbegränsade meddelanden, bilder och videor som kallas "snaps" till dina vänner eller till en offentlig historia. När en mottagare ser en snap försvinner den vanligtvis efter några sekunder, vilket gör att användarna känner sig mer bekväma med att dela mer spontana och autentiska ögonblick. Snapchat har blivit populärt bland unga vuxna och tonåringar över hela världen och har utvecklats till en viktig marknadsföringskanal för företag som vill nå en yngre publik.

Saxofonspel, saxofonspelande: Syftar på själva handlingen att spela saxofon, alltså utförandet av att spela på instrumentet. Det beskriver aktiviteten eller processen när någon spelar saxofon, och används ofta för att tala om någon som är i färd med att spela eller för att beskriva en pågående musikalisk prestation. Ordet kan också avse själva tekniken eller stilen för att spela saxofon, samt färdigheten i att behärska instrumentet.

Social virtuositet: En person som har social virtuositet kan exempelvis vara skicklig på att läsa av sociala signaler och anpassa sitt beteende därefter. De kan också vara bra på att kommunicera med olika typer av människor och skapa goda relationer med andra.

Soundcloud: SoundCloud är en onlineplattform för delning av musik, ljud och poddar. Plattformen lanserades år 2008 och är nu tillgänglig över hela världen.

En av SoundClouds unika funktioner är möjligheten för användare att kommentera och gilla specifika delar av ljudinnehåll, vilket kan hjälpa till att skapa en känsla av gemenskap och interaktion bland användarna. SoundCloud erbjuder användare möjlighet att ladda upp och dela ljudinnehåll, såsom musikspår, DJ-mixar, podcastavsnitt och annat ljudmaterial. Användare kan följa varandra och lyssna på varandras innehåll, samt söka efter och upptäcka ny musik genom en mängd olika funktioner och verktyg.

Spontansång: sång som vårdnadshavare spontant sjunger för spädbarnet och som ofta ingår i ett helhetsuttryck tillsammans med kroppsrörelse och tal under en viss aktivitet som barnet utför. Spontansång kan indelas i amorf sång, formler och färdigsång.

Spotify: Spotify är en populär strömningstjänst för musik, podcast och andra ljudinnehåll.

Tjänsten lanserades år 2008 i Sverige och är nu tillgänglig i över 170 länder.

Spotify erbjuder användare tillgång till en enorm samling av musik och andra ljudinnehåll från olika källor över hela världen. Användare kan skapa spellistor, söka efter specifika artister, album eller låtar, och också upptäcka ny musik genom att lyssna på rekommendationer och personliga spellistor baserade på deras tidigare

lyssningshistorik.

Suzukimetoden: Suzukimetoden är en pedagogisk metod för undervisning av barn i musik, särskilt för att lära sig spela violin. Metoden utvecklades av den japanska violinisten Shinichi Suzuki på 1940-talet. Suzukimetoden fokuserar på att lära ut musik genom att skapa en positiv och stödjande miljö, där eleverna lär sig genom repetition, imitation och träning. Lärare använder sig av positiv förstärkning och uppmuntran för att hjälpa eleverna att utveckla tekniska färdigheter och musikalisk känsla. Suzukimetoden har blivit populär över hela världen och används nu inte bara för att lära barn att spela violin utan även andra instrument, såsom piano, gitarr och cello. Metoden har också inspirerat liknande pedagogiska metoder inom andra områden, såsom språkinlärning och sportträning.

TikTok: TikTok är en social medieplattform som fokuserar på korta videoklipp, vanligtvis mellan 15 och 60 sekunder. Denna sociala medieplattform är känt för att erbjuda en mängd olika effekter och filter som användarna kan använda för att skapa roliga och underhållande videoklipp. via plattformen.

Tonmaterial: tonerna som ska spelas.

Youtube: YouTube är en video-delningstjänst på internet där användare kan ladda upp, titta på och dela videoklipp. På YouTube kan användare hitta videoklipp om nästan vilket ämne som helst, från underhållning, musik, film och tv, till utbildning, vetenskap, nyheter och mycket mer.

Öppna frågor: Öppna frågor är frågor som inte kräver ett enkelt ja eller nej-svar eller någon annan kort och specifik respons. Istället uppmuntrar öppna frågor personen att svara mer uttömmande och på ett mer fritt sätt, vilket ofta leder till en mer djupgående och informativ konversation.

9. Bilagor

Bilaga 1: Ackordövning på My Funny Valentine för Eb saxofon

E♭ - ackord

Lorenz Hart Richard Rodgers

My Funny Valentine

A₁ A- A- Δ A-7 A-6

F Δ D-7 B \emptyset E7^{b9}

A₂ A- A- Δ A-7 A-6

F Δ D-7 F-6 G7^{b9}

B C Δ D-7 E-7 D-7 C Δ D-7 E-7 D-7

C Δ E7^{b9} A- G-7 F#7 F Δ B \emptyset E7^{b9}

A₃ A- A- Δ A-7 D7

F Δ B \emptyset E7^{b9} A-7 G#7 G-7 C7

F Δ D-7 G7 C6 (B \emptyset E7^{b9})

1937

Bilaga 2: Utdrag ur metodikarbete för låten *Cantaloupe Island*

Cantaloupe Island – Herbie Hancock

1) Lyssna

 Cantaloupe Island featuring Herbie Hancock / Blue Note Concert Live - HD

Youtube: Cantaloupe Island (Live At Town Hall, New York/1985)

Featuring Freddie Hubbard, Joe Henderson, Herbie Hancock, Ron Carter and Tony Williams.

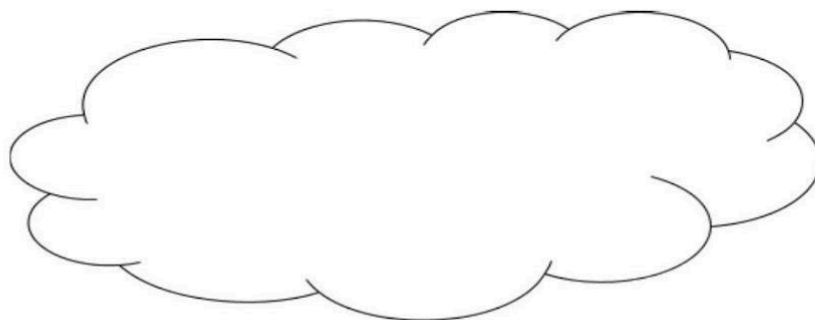
2) Reflektera

- Vilken musikstil är det på låten? _____

- Vilka instrument hör du?

- Går låten i dur eller i moll? _____

- Skriv ner vilka känslor du får av låten i molnet:

- Kan du sjunga/nynna låten? Lyssna om och träna!

3) Presentation

Cantaloupe Island är en låt komponerad av Herbie Hancock och utgiven i 1964. Denna jazzåt har en funk groove och inslag av blues. Funklåtar är kännetecknande bl.a. för att ha en stadig puls med raka toner (i motsatsen till swing), få ackord och en riff (en kort återkommande rytmisk/melodisk slinga). Det är en modal låt, vilket betyder att den varken går i dur eller moll. I en modal låt är melodin snarare baserad på en given skala. i.s.f. på en dur- eller mollskala.

Bilaga 3: Utdrag ur metodikarbete för låten *Cantaloupe Island*

- Nu att du kan spela melodin väl, ska vi snygga till den genom att artikulera på ett sätt att det passar den här musiken. Vi vill ju att lyssnaren förstår vad vi vill uttrycka med musiken (känslorna i molnet)? Därför har vi några redskap att lägga till i noterna:

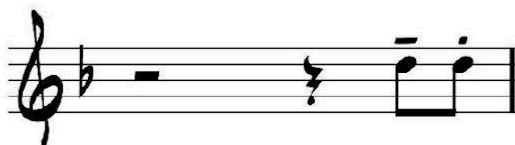
tenuto: Vi spelar tonen med fullt notvärde
(du kan tänka att du spelar tonen tills nästa ton kommer)

staccato: Vi spelar en ton med kort notvärde
(du kan tänka att du spelar tonen så kort som möjligt)

Så här ser det ut för de första tonerna. Spela!

- Visst hjälper det att tänka "lång-kort" på tonerna?
Lyssna en gång till på låten och skriv ner tenuto och staccato på noterna på förra sidan där det passar.
- Spela sedan med fokus på artikulationen.
- Tenuto och staccato spelar vi med en ganska mjuk tungstöt på rörbladet. Tungan säger "d". Ibland passar det att ha en starkare tungstöt med "t". Denna ton accentueras och därför använder vi en accent:

accent: Vi spelar en accentuerad ton, d.v.s. att den styckar ut i jämförelse med andra toner (gör en hårdare tungstöt på rörbladet som när du säger "t")

- Skriv ner en accent på två toner i sista melodiriffet och spela!

Ackord **

- I basgången fick vi se tre ackorden som formar harmoniken för låten. Vi kommer nu att se hur vi bygger upp ackorden.

Bilaga 4: Utdrag ur Loggboken: enkätsvar för *My Funny Valentine*

2. Har gruppssamtalet efter lyssningen på *My funny valentine* (Chet Bakers version) hjälpt dig att spela den här låten enligt dig?

Det var kul att höra att alla noterade "slarvet" med notvärderna.

Ja, det vill jag minnas att jag tyckte på lektionen. Exakt vad vi pratade om kommer jag dock inte riktigt ihåg nu så här i efterhand.

Tyvärr minns jag inte vad vi sa och vad vi kom fram till i gruppssamtalet. Jag tycker inte att samtalet har hjälpt mig i spelandet.

Gruppssamtalet innebär en analys av hans version. Användbart för att förstå hur den är uppbyggd när det gäller ackord och hur man kan lägga dessa.

3. Ackordövningen. Har spelandet av ackordövningen ökat din förståelse för uppbyggnaden och användningen av ackord enligt dig?

Det blev ett mycket påtagligt sätt att öva ackorden. När man försöker öva ackord efter ackordanalysen så försöker man greppa över hela ackordet, som naturligtvis misslyckas. Den här övningen fokuserade på ett enklare angreppssätt.

Ja, det tycker jag. Att spela igenom ton för ton i ackorden gav en bra förståelse för uppbyggnaden av de olika ackorden.

Ackordövningarna var bra. Jag har inte tidigare fördjupat mig i musikteori eller använt ackord i mitt spelande, så det har definitivt varit nyttigt.

Ackordövningen är helt nödvändig för att kunna lägga stämmor och improvisera på låten i nästa steg.

Bilaga 5: Ämnesdidaktik: kursmål enligt SMI:s kursplan

I SMI:s kursplan beskrivs målen för ämnesdidaktik på följande sätt:

Efter genomgången kurs ska studenten kunna

- planera och genomföra instrumental-/sångundervisning med elever på olika stadier, enskilt och i grupp
 - musikaliskt förebilda med bred genre- och repertoarkännedom
 - använda sången som verktyg i instrumentalundervisningen (instrumentalprofiler)
 - identifiera, värdera och dokumentera elevers lärande och utveckling i förhållande till uppsatta mål
 - redogöra för ergonomiska frågor av betydelse för såväl lärare som elev i instrumental-/sångundervisningen
 - beskriva och bedöma sin egen och andras undervisning
 - reflektera över och diskutera lärande, konstnärliga processer, undervisning och ledarskap inom musikpedagogiskt arbete
 - utifrån ett kritiskt och reflekterande förhållningssätt, analysera och bedöma metoder och material inom det instrumental-/sångpedagogiska området samt framställa eget undervisningsmaterial
 - framställa, presentera och utvärdera ett självständigt metodikarbete
- (Stockholms Musikpedagogiska Institut, 2018)

Bilaga 6: Exempel på mejl som skickades till elev

Hej!

Kul att du vill bidra till min studie som elev och respondent.

Som jag berättade tidigare, skriver jag min uppsats om musiklyssnande i saxofonundervisning och jag undersöker på vilket sätt musiklyssnande kan påverka eleverns saxofonspelande positivt.

Studiens syften finns här:

Hur kan musiklyssnande stimuleras i saxofonundervisning i en grupp med vuxna saxofonelever?

Hur kan musiklyssnande bidra till att lära sig spela saxofon samt till att lära sig och använda sig av musikteoretiska begrepp i en grupp med vuxna saxofonelever?

Vilka pedagogiska verktyg kan användas för att stimulera musiklyssnande i en grupp med vuxna saxofonelever?

Jag kommer att utföra studien i en grupp med fyra vuxna saxofonelever på fortsättningsnivå, där du är en av eleverna. Under fyra lektionstillfällen kommer jag att använda lektionsmaterial som jag skapade för mitt metodikarbete i samband med studien. Det jag ber av dig är att ingå i min studie på följande sätt:

- Du ingår i studien som saxofonelev under fyra lektionstillfällen som blir inspelade på video. Videoinspelning delas enbart med en saxofonlärarkollega och min metodiklärare så att dessa kan lämna kommentarer om lektionens pedagogik och metodik. Videoinspelningen används också till min egen reflektion över lektionstillfällen.
- Du ingår i studien som respondent. Det innebär att du efter varje lektionstillfälle får ett enkät (en lista med frågor) genom mejl som du svarar på. Svaren samlas i en loggbok som bara jag har tillgång till. Jag kommer att publicera en del av svaren som underlag för studiens resultat. Svaren publiceras anonymt, d.v.s. att ditt namn inte kommer att publiceras i studien.

Jag behöver ditt svar på detta mejl där du skriver "Jag, [namn], ger samtycke om att bli inspelad under fyra lektionstillfällen."

Ställ gärna frågor genom att svara på mejlet, eller under nästa lektion.

Tack för din medverkan!

Vänliga hälsningar,

Isabelle

Bilaga 7: Exempel på mejl som skickades till saxofonlärarkollega

Hej!

Kul att du vill bidra till min studie som saxofonlärarkollega.

Som jag skrev tidigare, skriver jag min uppsats om musiklyssnande i saxofonundervisning och jag undersöker på vilket sätt musiklyssnande kan påverka elevers saxofonspelande positivt.

Studiens syften finns här:

Hur kan musiklyssnande stimuleras i saxofonundervisning i en grupp med vuxna saxofonelever?

Hur kan musiklyssnande bidra till att lära sig spela saxofon samt till att lära sig och använda sig av musikteoretiska begrepp i en grupp med vuxna saxofonelever?

Vilka pedagogiska verktyg kan användas för att stimulera musiklyssnande i en grupp med vuxna saxofonelever?

Jag kommer att utföra studien i en grupp med fyra vuxna saxofonelever på fortsättningsnivå. Under fyra lektionstillfällen kommer jag att använda lektionsmaterial som jag skapade för mitt metodikarbete i samband med studien. Jag vill att du kommenterar två lektionstillfällen ur en musikpedagogisk och saxofonmetodisk vinkel. Lektionstillfällen delas med dig som videoinspelning om tre veckor (vecka 7). Sedan behöver jag dina svar senast under vecka 9. Skriv till mig om du har frågor.

Tack för din medverkan!

Vänliga hälsningar,

Isabelle

Bilaga 8: Exempel på mejl som skickades till metodiklärare

Hej!

Kul att du vill bidra till min studie som metodiklärare.

Som jag skrev tidigare, skriver jag min uppsats om musiklyssnande i saxofonundervisning och jag undersöker på vilket sätt musiklyssnande kan påverka elevers saxofonspelande positivt.

Studiens syften finns här:

Hur kan musiklyssnande stimuleras i saxofonundervisning i en grupp med vuxna saxofonelever?

Hur kan musiklyssnande bidra till att lära sig spela saxofon samt till att lära sig och använda sig av musikteoretiska begrepp i en grupp med vuxna saxofonelever?

Vilka pedagogiska verktyg kan användas för att stimulera musiklyssnande i en grupp med vuxna saxofonelever?

Jag kommer att utföra studien i en grupp med fyra vuxna saxofonelever på fortsättningsnivå. Under fyra lektionstillfällen kommer jag att använda lektionsmaterial som jag skapade för mitt metodikarbete i samband med studien. Jag vill att du kommenterar två lektionstillfällen ur en musikpedagogisk och saxofometodisk vinkel. Lektionstillfällen delas med dig som videoinspelning om tre veckor (vecka 7). Sedan behöver jag dina svar senast under vecka 9. Skriv till mig om du har frågor.

Tack för din medverkan!

Vänliga hälsningar,

Isabelle